

ÚVOD DO EVANJELIA PODĽA LUKÁŠA

1. Lukáš. Podľa starocirkevnej tradície Lukáš bol pôvodom pohan a pochádzal zo sýrskej Antiochie. Bol lekárom, Pavlovým spoločníkom a pomocníkom na jeho misionárskych cestách. Údaje kresťanskej tradície o Lukášovom pôsobení, o jeho ďalších životných osudoch a o jeho smrti sa rozchádzajú. Podľa niektorých starokresťanských spisovateľov hlásal evanjelium v Achájsku, podľa iných v Itálii, Galii, alebo v Dalmácii. Zomrel pravdepodobne v Grécku, v meste Téby alebo v Parnase.

2. Pôvod. Muratoriho kánon (starý zoznam spisov Nového zákona) uvádza Lukáša ako autora tretieho evanjelia a Skutkov apoštolov. Neskoršia cirkevná tradícia, ako aj vnútorný ráz týchto dvoch spisov potvrdzujú túto mienku. Lukáš je jediný z evanjelistov, ktorý sa na spôsob starovekých spisovateľov a dejepiscov zmieňuje vo svojom diele o písomných a ústnych prameňoch, o očitých svedkoch, ktorých správy pozorne preštudoval, kriticky zhodnotil a redakčne spracoval. Základným prameňom Lukášovho evanjelia bolo Markovo evanjelium. Okrem toho čerpal z tzv. prameňa logií (Ježišových výrokov) a použil aj svoj materiál, ktorý vsunul v podobe dvoch blokov do geograficko-chronologického rámca Markovho evanjelia. Tzv. »malá vsuvka« (6, 20 – 8, 3) obsahuje Ježišovu »reč na rovine«, jeho zázraky a výroky; »veľká vsuvka« (9, 51 – 18, 14) je spracovaná vo forme obširneho opisu poslednej Ježišovej cesty do Jeruzalema. Na začiatku svojho diela Lukáš uviedol údaje o pôvode Jána Krstiteľa a o Ježišom detstve (hl. 1 – 2) a na záver evanjelia pridal správy o zjaveniach zmŕtvychvstalého Ježiša (hl. 24). Lukáš sa usiloval zaradiť údaje o Ježišom živote do chronológie svetových dejín, ale nemienil podávať Ježišov životopis, lež jeho poslanstvo. Čas pôvodu Lukášovho evanjelia sa kladie do obdobia po páde Jeruzalema (medzi r. 80 až 90 po Kr.). Nemožno však s istotou povedať, či bolo napísané v Malej Ázii, alebo v Grécku.

3. Obsah. Po úvodnej časti evanjelia (1, 5 – 4, 13), v ktorej Lukáš podáva paralelné správy o zvestovaní, narodení, detstve Jána Krstiteľa i Ježiša Krista, sa opisuje Ježišovo účinkovanie v Galilei (4, 4 – 9, 50), jeho cesta do Jeruzalema (9, 51 – 19, 27) a jeho mesiášske činy a umučenie v Jeruzaleme (19, 28 – 23, 56). V záverečnej časti (24, 1 – 53) evanjelista podáva správy o zjaveniach a o nanebovstúpení Ježiša Krista.

4. Teologická náuka. Hlavné témy Lukášovej náboženskej nauky sú:

a) Ježiš je Boží Syn a Spasiteľ všetkých ľudí. Univerzalizmus spásy vyplýva najmä z toho, že Lukáš predstavuje Ježiša ako záchrancu poblúdených, zástancu chudobných a sociálne opovrhovaných, ako aj z Ježišovej osobitnej pozornosti, ktorú venuje ženám.

b) Prvky prvokresťanskej mariológie. Lukáš osobitne zdôrazňuje poslanie, ktoré Mária ako Ježišova Matka verne splnila v dejinách ľudskej spásy. Podľa evanjelistu Mária je veľkou veriacou, a preto aj osobitným vzorom pre všetkých kresťanov.

c) Požiadavky pravého kresťanského života. Úlohou kresťanov je svedčiť o svojom kresťanstve v každodennom živote a vo svojom prostredí podľa Ježišovho príkladu a učenia. Hlavnými požiadavkami tohto života sú: odhodlane nasledovať Krista, zrieknuť sa bohatstva v prospech chudobných, počúvať Božie slovo, verne zachovávať prikázanie lásky k Bohu a bližnému, s dôverou a ustavične sa modliť, vytrvať v dobrom a odolávať pokušeniam.

d) Charakteristické črty Lukášovej teológie sú osoba a pôsobenie Ducha Svätého a zdôrazňovanie, že radosť je základnou vlastnosťou kresťanstva. Špecifickú Lukášovu teológiu možno však pochopiť iba globálnym štúdiom jeho evanjelia a Skutkov apoštolov.

EVANJELIUM PODĽA LUKÁŠA

I Prológ. – ¹ Už mnohí sa pokúsili zaradom vyrozprávať udalosti, ktoré sa u nás stali, ² ako nám ich odovzdali tí, čo ich od začiatku sami videli a boli služobníkmi slova. ³ Preto som sa aj ja rozhodol, že ti to, vznešený Teofil, po dôkladnom preskúmaní všetkého od počiatku verne rad-radom opíšem, ⁴ aby si poznal spoľahlivosť učenia, do ktorého ťa zasvätili.

I. Narodenie a skrytý život Jána Krstiteľa a Ježiša Krista, 1, 5 – 2, 52

Zvestovanie narodenia Jána Krstiteľa. – ⁵ Za čias judejského kráľa Herodesa žil istý kňaz, menom Zachariáš z Abiášovej kňazskej triedy. Jeho manželka pochádzala z Áronových dcér a volala sa Alžbeta. ⁶ Obaja boli spravodliví pred Bohom a bezúhonne zachovávali všetky Pánove prikázania a ustanovenia. ⁷ Nemali však deti, lebo Alžbeta bola neplodná a obaja boli v pokročilom veku.

⁸ Keď raz prišiel rad na jeho triedu a on konal kňazskú službu pred Bohom, ⁹ podľa zvyku kňazského úradu lósom mu pripadlo vojsť do Pánovho chrámu a priniesť kadidlovú obetu. ¹⁰ V čase kadidlovej obety sa vonku modlilo množstvo ľudu. ¹¹ Tu sa mu zjavil Pánov anjel; stál na pravej strane kadidlového oltára. ¹² Keď ho Zachariáš zbadal, zľakol sa a zmocňovala sa ho hrôza. ¹³ Ale anjel mu povedal: „Neboj sa, Zachariáš, lebo je vyslyšaná tvoja modlitba. Tvoja manželka Alžbeta ti porodí syna a dáš mu meno Ján. ¹⁴ Budeš sa radovať a plesať a jeho narodenie poteší mnohých. ¹⁵ Le-

bo on bude veľký pred Pánom. Víno a opojný nápoj piť nebude a už v matkinom lone ho naplní Duch Svätý. ¹⁶ Mnohých synov Izraela obráti k Pánovi, ich Bohu. ¹⁷ Sám pôjde pred ním s Eliášovým duchom a mocou, aby obrátil srdcia otcov k synom a neveriacich k múdrosti spravodlivých a pripravil Pánovi dokonalý ľud.“ ¹⁸ Zachariáš povedal anjelovi: „Podľa čoho to poznám? Veď ja som starec a moja manželka je v pokročilom veku. ¹⁹ Anjel mu odpovedal: „Ja som Gabriel. Stojím pred Bohom a som poslaný hovoriť s tebou a oznámiť ti túto radostnú zvesť. ²⁰ Ale onemieš a nebudeš môcť hovoriť až do dňa, keď sa toto stane, lebo si neuveril mojim slovám, ktoré sa splnia v svojom čase.“

²¹ Ľud čakal na Zachariáša a divil sa, že sa tak dlho zdržuje v chráme. ²² Ale keď vyšiel, nemohol k nim prehovoriť; a oni pochopili, že mal v chráme videnie. Dával im znaky a zostal nemý.

²³ Len čo sa skončili dni jeho služby, vrátil sa domov. ²⁴ Po tých dňoch jeho manželka Alžbeta počala, ale skrývala sa päť mesiacov a hovorila: ²⁵ „Toto mi urobil Pán v čase, keď zhliadol na mňa, aby ma zbavil hanby pred ľuďmi.“

Zvestovanie Panne Márii. – ²⁶ V šiestom mesiaci poslal Boh anjela Gabriela do galilejského mesta, ktoré sa volá Nazaret, ²⁷ k panne zasnúbenej mužovi z rodu Dávidovho, menom Jozefovi. A meno panny bolo Mária. ²⁸ Anjel prišiel k nej a povedal: „Zdravas, milosti plná, Pán s tebou.“ ²⁹ Ona sa nad jeho slovami zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav. ³⁰ Anjel jej povedal: „Neboj sa, Mária, našla si milosť

1, 1–4. Teofil bol dajaký popredný muž, o ktorom sa hovorí aj v *Sk* 1, 1. Tento predhovor nám jasne poukazuje na to, že evanjélium nie je dajakým ľudovým rozprávaním, ale dielom doloženým vierohodnými svedectvami.

5. Dávid pri novom zriadení starozákonnej bohoslužby zadelil kňazov do 24 tried. Každá trieda konala týždenne službu v chráme. Lósom sa rozhodlo, kto akú službu má vo svojej triede konať. Jeden z kňazov denne vchádzal ráno i večer ku kadidlovému oltáru pred Svätynou svätých a tam páľil kadidlo.

25. Radosť Alžbety bola veľká. Neplodnosť totiž bola v očiach Židov veľkou hanbou, ba Božím trestom.

26. „V šiestom mesiaci“ – od počatia Jána Krstiteľa.

27. „Zasnúbenej“ – o zasnúbách pozri poznámku pri *Mt* 1, 18.

28. „Zdravas“ doslovne „Raduj sa“.

u Boha. ³¹ Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš. ³² On bude veľký a bude sa volať Synom Najvyššieho. Pán Boh mu dá trón jeho otca Dávida, ³³ naveky bude kraľovať nad Jakubovým rodom a jeho kráľovstvu nebude konca.“

³⁴ Mária povedala anjelovi: „Ako sa to stane, veď ja muža nepoznám?“ ³⁵ Anjel jej odpovedal: „Duch Svätý zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa volať svätým, bude to Boží Syn. ³⁶ Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná. ³⁷ Lebo *Bohu nič nie je nemožné.*“

³⁸ Mária povedala: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“ Anjel potom od nej odišiel.

Návšteva Panny Márie u Alžbety. –

³⁹ V tých dňoch sa Mária vydala na cestu a ponáhľala sa do istého judejského mesta v hornatom kraji. ⁴⁰ Vošla do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu. ⁴¹ Len čo Alžbeta začula Máriin pozdrav, dieťa v jej lone sa zachvelo a Alžbetu naplnil Duch Svätý. ⁴² Vtedy zvolala veľkým hlasom: „Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. ⁴³ Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne? ⁴⁴ Lebo len čo zaznel tvoj pozdrav v mojich ušiach, radosťou sa zachvelo dieťa v mojom lone. ⁴⁵ A blahoslavená je tá, ktorá uverila, že sa splní, čo jej povedal Pán.“

Magnifikat. – ⁴⁶ Mária hovorila:

„Velebí moja duša Pána

⁴⁷ a môj duch *jasá v Bohu, mojom spasiteľovi,*

⁴⁸ lebo *zhliadol na poníženosť* svojej *služobnice.*

Hľa, od tejto chvíle blahoslaviť ma budú všetky pokolenia,

⁴⁹ lebo veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno

⁵⁰ a jeho milosrdenstvo z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja.

⁵¹ Ukázal silu svojho ramena, rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú.

⁵² Mocnárov zosadil z trónov a povýšil ponížených.

⁵³ Hladných nakrímil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno.

⁵⁴ Ujal sa Izraela, svojho služobníka, lebo pamätá na svoje milosrdenstvo,

⁵⁵ ako sľúbil našim otcom, Abrahámovi a jeho potomstvu naveky.“

Narodenie Jána Krstiteľa. – ⁵⁶ Mária zostala pri nej asi tri mesiace a potom sa vrátila domov. ⁵⁷ Alžbete nadišiel čas pôrodu a porodila syna. ⁵⁸ Keď jej susedia a príbuzní počuli, že jej Pán prejavil svoje veľké milosrdenstvo, radovali sa s ňou. ⁵⁹ Na ôsmy deň prišli chlapca obrezať a chceli mu dať meno Zachariáš po jeho otcovi. ⁶⁰ Ale jeho matka povedala: „Nie, bude sa volať Ján.“ ⁶¹ Povedali jej: „Veď v tvojom príbuzenstve sa nik takto nevolá.“ ⁶² Dali znak otcovi, ako ho chce nazvať on. ⁶³ Vypýtal si tabuľku a napísal: „Ján sa bude volať.“ A všetci sa divili. ⁶⁴ Vtom sa mu rozviazali ústa a jazyk i prehovoril a velebil Boha. ⁶⁵ Všetkých ich susedov zmocnil

34–35. Z týchto veršov sa dá usudzovať, že Panna Mária mala sľub trvalej čistoty a panenstva. Preto teraz nerozumie, že Boh chce, aby bola matkou. Anjel jej vysvetlí, že počatie bude dielom Svätého Ducha. Bude aj pannou, aj matkou. Tretie evanjelium dosť často uvádza činnosť Svätého Ducha (1, 15; 1, 35; 1, 41; 1, 67; 2, 25; 2, 26; 2, 27; 3, 16. 22; 4, 1; 10, 21; 12, 12; 24, 49). Teda Panna Mária nežila manželsky s Jozefom, hoci bola jeho zákonnou manželkou. Jozef pravdepodobne vedel o tomto jej záväzku, a preto žili spolu ako brat a sestra.

39. Mesto medzi vrchmi v blízkosti Jeruzalema, kde býval Zachariáš so svojou manželkou, je podľa tradície dnešné Ain Karim vo vzdialenosti asi 6 km na západ od Jeruzalema. Z Galiley to bola asi štvordňová cesta.

46–55. Máriin chválospev Magnifikat je básnická skladba žalmového druhu, celá preniknutá myšlienkami zo žalmov a z iných starozákonných spisov. Mária ďakuje Bohu a chváli ho za jeho veľké činy, ktoré spôsobil v jej živote (46–50), ďalej hovorí o tom, ako veľkolepo si Boh počína pri riadení osudov celého ľudstva (51–53) a napokon o jeho vernosti a o prisľúbeniach vyvolenému ľudu (54–55).

59. Na ôsmy deň po narodení bol Ján podrobený obradu obriezky, ktorý znamenal prijatie do zmluvy. Vtedy dali dieťaťu aj meno, čo bolo spojené s rodinnou slávnosťou.

sa strach a všade po judejských horách sa hovorilo o týchto udalostiach.⁶⁶ A všetci, čo to počuli, vstúpili si to do srdca a vraveli: „Čím len bude tento chlapec?“ A vskutku Pánova ruka bola s ním.

Benediktus. – ⁶⁷ Jeho otca Zachariáša naplnil Duch Svätý a takto prorokoval:

⁶⁸ „Nech je zvelebený Pán, Boh Izraela,
lebo navštívil a vykúpil svoj ľud
⁶⁹ a vzbudil nám mocného Spasiteľa
z rodu Dávida, svojho služobníka,
⁷⁰ ako odpradávná hovoril
ústami svojich svätých prorokov,
⁷¹ že nás oslobodí od našich nepriateľov
a z rúk všetkých, čo nás nenávidia.
⁷² Preukázal milosrdenstvo našim otcom
a pamätá na svoju svätú zmluvu,
⁷³ na prísahu, ktorou sa zaviazal nášmu
otcovi Abrahámovi,
že nás vyslobodí z rúk nepriateľov,
⁷⁴ aby sme mu bez strachu slúžili
⁷⁵ vo svätosti a spravodlivosti pred jeho
tvárou
po všetky dni nášho života.
⁷⁶ A ty, chlapček, budeš sa volať proro-
kom Najvyššieho:
pôjdeš pred tvárou Pána, pripravíš
mu cestu
⁷⁷ a poučíš jeho ľud o spáse,
⁷⁸ že mu náš Boh
z hĺbky svojho milosrdenstva odpustí
hriechy.
Tak nás Vychádzajúci z výsosti nav-
štívi
⁷⁹ a zažiari tým, čo sedia vo tme a v tône
smrti,
a naše kroky upriami na cestu po-
koja.“

67–80. Aj Zachariášov chválospev Benediktus je skladba žalmového rázu, oslavujúca príchod Mesiáša-Spasiteľa z Dávidovho rodu (68–75) a povolanie Zachariášovho syna za jeho predchodcu (76–79). „Prorokovať“ v Písme znamená vo všeobecnosti hovoriť z Božieho vnuknutia; v užšom zmysle slova aj predpovedať.

2, 1. Augustus bol cisárom Rímskej ríše od roku 30 pred Kr. do roku 14 po Kr. „Celý svet“ znamená vtedy známy svet, čiže Rímsku ríšu.

2. Quirinius (Publius Sulpicius) stál dvakrát na čele Sýrie. V oboch prípadoch sa konalo sčítanie ľudu, prvýkrát v rokoch 8–4 pred Kr. a druhýkrát okolo roku 6 po Kr. Lukáš hovorí o prvom sčítaní ľudu. Podľa toho treba upraviť aj rok narodenia Krista. Pôvodca nášho letopočtu Dionýz Exiguus (zomrel roku 544) určil rok narodenia omylom o 5 až 8 rokov neskôr. Kristus sa narodil asi o 7 rokov skôr, čo zodpovedá roku 747 od založenia Ríma, a nie 754, ako to mylne vypočítal Dionýz.

3. „Do svojho mesta“ – čiže do mesta, z ktorého pochádzal ich rod.

7. „Prvorodený“ znamená prvého narodeného syna, ktorý mal právo na dedičstvo (porov. 1, 32 a n.). Je to právny výraz a používa sa bez ohľadu na to, či nasleduje ďalší potomok, alebo nie.

14. „Dobrej vôle“ v gr. „v ktorých má zaľúbenie“.

Skrytý život Jána Krstiteľa. – ⁸⁰ Chlapec rástol a mocnel na duchu a žil na púšti až do dňa, keď vystúpil pred Izrael.

2 Narodenie Ježiša Krista. – ¹ V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete. ² Tento prvý súpis sa konal, keď Sýriu spravoval Kvirínus. ³ A všetci šli dať sa zapísať, každý do svojho mesta. ⁴ Vybral sa aj Jozef z galilejského mesta Nazareta do Judey, do Dávidovho mesta, ktoré sa volá Betlehem, lebo pochádzal z Dávidovho domu a rodu, ⁵ aby sa dal zapísať s Máriou, svojou manželkou, ktorá bola v požehnanom stave. ⁶ Kým tam boli, naďišiel jej čas pôrodu. ⁷ I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasiel, lebo pre nich nebolo miesta v hostinci.

⁸ V tom istom kraji boli pastieri, ktorí v noci bdeli a strážili svoje stádo. ⁹ Tu zastal pri nich Pánov anjel a ožiarila ich Pánova sláva. Zmocnil sa ich veľký strach, ¹⁰ ale anjel im povedal: „Nebojte sa! Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom: ¹¹ Dnes sa vám v Dávidovom meste narodil Spasiteľ, Kristus Pán. ¹² A toto vám bude znamením: Nájdete dieťaťko zavinuté do plienok a uložené v jaslach.“ ¹³ A hneď sa k anjelovi pripojilo množstvo nebeských zástupov, zvelebovali Boha a hovorili:

¹⁴ „Sláva Bohu na výsostiach
a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.“

Návšteva pastierov. – ¹⁵ Keď anjeli odišli od nich do neba, pastieri si

povedali: „Poďme teda do Betlehema a pozrime, čo sa to stalo, ako nám oznámil Pán.“¹⁶ Poponáhľali sa a našli Máriu a Jozefa i dieťa uložené v jasliach.¹⁷ Keď ich videli, vyrozprávali, čo im bolo povedané o tomto dieťati.¹⁸ A všetci, ktorí to počúvali, divili sa nad tým, čo im pastieri rozprávali.¹⁹ Ale Mária zachovávala všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich.

²⁰ Pastieri sa potom vrátili a oslavovali a chválili Boha za všetko, čo počuli a videli, ako im bolo povedané.

Obriezka. – ²¹ Po ôsmich dňoch, keď ho bolo treba obrezať, dali mu meno Ježiš, ktorým ho anjel nazval skôr, ako sa počal v živote matky.

Obetovanie v chráme. – ²² Keď uplynuli podľa Mojžišovho zákona dni ich očisťovania, priniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi,²³ ako je napísané v Pánovom zákone: „*Všetko mužského rodu, čo otvára lono matky, bude zasvätené Pánovi,*“²⁴ a aby obetovali, ako káže Pánov zákon, *pár hrdličiek alebo dva holúbky.*

²⁵ V Jeruzaleme žil vtedy muž, menom Simeon, človek spravodlivý a nábožný, ktorý očakával potechu Izraela, a Duch Svätý bol na ňom.²⁶ Jemu Duch Svätý vyjavil, že neumrie, kým neuvidí Pánovho Mesiáša.²⁷ Z vnuknutia Ducha prišiel do chrámu. A keď rodičia prinášali dieťa Ježiša, aby splnili, čo o ňom predpisoval zákon,²⁸ vzal ho aj on do svojho náručia a velebil Boha slovami:

Simeonov chválospev

²⁹ „Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka

v pokoji podľa svojho slova,

³⁰ lebo moje oči uvideli

tvoju spásu,

³¹ ktorú si pripravil

pred tvárou všetkých národov:

³² svetlo na osvietenie pohanov

a slávu Izraela, tvojho ľudu.“

Simeonovo proroctvo. – ³³ Jeho otec a matka divili sa tomu, čo sa o ňom hovorilo.³⁴ Simeon ich požehnal a Márii, jeho matke, povedal: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať,³⁵ – a tvoju vlastnú dušu prenikne meč –, aby vyšlo najavo zmýšľanie mnohých srdc.“

Prorokyňa Anna. – ³⁶ Žila vtedy aj prorokyňa Anna, Fanuelova dcéra, z Aserovho kmeňa. Bola už vo vysokom veku. Od svojho panenstva žila so svojím mužom sedem rokov,³⁷ potom ako vdova do osemdesiateho štvrtého roku. Z chrámu neodchádzala, vo dne v noci slúžila Bohu pôstom a modlitbami.³⁸ Práve v tú chvíľu prišla aj ona, velebila Boha a hovorila o ňom všetkým, čo očakávali vykúpenie Jeruzalema.

Návrat do Nazareta. – ³⁹ A keď vykonali všetko podľa Pánovho zákona, vrátili sa do Galiley, do svojho mesta Nazareta.⁴⁰ Chlapec rástol a mocnel, plný múdrosti, a Božia milosť bola na ňom.

Dvanásťročný Ježiš v chráme. – ⁴¹ Jeho rodičia chodievali každý rok do

22. „Dni očisťovania“ určoval Mojžišov zákon (Lv 12, 1–4). Po narodení chlapca matka bola leviticky nečistá do 40 dní. Prinesením obety sa stávala čistou. Zároveň podľa zákona obetovala svojho prvorodeného Bohu. Bolo ho treba vykúpiť z kňazskej služby, pretože túto službu konal Léviho kmeň, a nie prvorodený ako kedysi.

23. Ex 13, 2. 12.

24. Lv 5, 7; 12, 8.

Chudoba Svätej rodiny sa prejavuje aj pri obete očisťovania. Bohatší mali obetovať baránka a holuba. Chudobnejším rodinám bola povolená úľava a ako obetu mali dať pár hrdličiek alebo dva holúbky.

26. Mesiáša, ktorého Pán posielal.

33. Svätý Jozef je označený menom „jeho otec“ (porov. aj 2, 48), lebo bol mu pred zákonom „otcom“ ako zákonitý manžel Panny Márie.

35. Keď budú prenasledovať Syna, bude trpieť aj matka. Nastane triedenie duchov v Izraeli a v celom ľudstve. Ľudia sa rozdeľia: jedni pôjdu za Ježišom, iní zasa sa budú stavať proti nemu, pravda, na svoju škodu a záhubu.

39. Do Nazareta sa nevrátili hneď po obetovaní v chráme, ale až po návrate z Egypta. Lukáš sa o udalostiach, ktoré sa medzitým stali, nezmieňuje. Hovorí o nich Matúš.

41. Každý Žid od 12. roku bol povinný na Veľkú noc, Turíce a sviatok Stánkov putovať do jeruzalemského chrámu.

Jeruzalema na veľkonočné sviatky.⁴² Keď mal dvanásť rokov, tiež išli, ako bývalo na sviatky zvykom.⁴³ A keď sa dni slávností skončili a oni sa vracali domov, zostal chlapec Ježiš v Jeruzaleme, čo jeho rodičia nezbadali.⁴⁴ Nazdávali sa, že je v sprievode. Prešli deň cesty a hľadali ho medzi príbuznými a známymi.⁴⁵ No nenašli. Vrátili sa teda do Jeruzalema a tam ho hľadali.⁴⁶ Po troch dňoch ho našli v chráme. Sedel medzi učiteľmi, počúval ich a kládol im otázky.⁴⁷ Všetci, čo ho počuli, žasli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami.⁴⁸ Keď ho zazreli, strípili od údivu a Matka mu povedala: „Syn môj, čo si nám to urobil? Pozri, tvoj otec i ja sme ťa s bolesťou hľadali!“⁴⁹ On im odpovedal: „Prečo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide o môjho Otca?“⁵⁰ Ale oni nepochopili slovo, ktoré im hovoril.

Život v Nazarete. –⁵¹ Potom sa s nimi vrátil do Nazareta a bol im poslušný. A jeho matka zachovávala všetky slová vo svojom srdci.⁵² A Ježiš sa *vzmáhal* v múdrosti, veku a v *oblube u Boha i u ľudí*.

II. Príprava Ježišovej činnosti, 3, 1 – 4, 13

3 Vystúpenie Jána Krstiteľa. –¹ V pätnástom roku vlády cisára Tibéria, keď Poncius Pilát spravoval Judeu a Herodes bol tetrarchom v Galilei, jeho brat Filip tetrarchom v Itúrei a trachonitidskom kraji a Lyzaniáš tetrarchom v Abilíne,² za veľkňazov Annáša a Kajfáša zaznel na púšti Boží hlas nad Jánom, synom Zachariáša.³ Chodil po celom okolí Jordána a hlásal krst pokánia na odpustenie hriechov,⁴ ako je napísané v knihe rečí proroka Izaiáša:

„*Hlas volajúceho na púšti:
„Pripravte cestu Pánovi,
vyrovnajte mu chodníky!*“⁵
*Každá dolina sa vyplní
a každý vrch a kopec zníži.
Čo je krivé, bude priame,
a čo je hrboľaté, bude cestou hladkou.*“⁶
A každé telo uvidí Božiu spásu.““

Jánovo kázanie. –⁷ Ale zástupom, čo prichádzali k nemu, aby sa mu dali pokrstiť, hovoril: „Hadié plemeno, kto vám ukázal, ako uniknúť nastávajúcemu hnevu!?“⁸ Prinášajte teda ovocie hodno pokánia a nepokúšajte sa nahovárať si: „Naším otcom je Abrahám!“ – lebo vravím vám: Boh môže Abrahámovi vzbudiť deti aj z týchto kameňov.⁹ Sekera je už priložená na korene stromov. A každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa.“

¹⁰ Zástupy sa ho pýtali: „Čo teda máme robiť?“¹¹ On im odpovedal: „Kto má dvoje šiat, nech dá tomu, čo nemá nijaké, a kto má jedlo, nech urobí podobne!“¹² Aj mýtnici prišli, aby sa dali pokrstiť, a hovorili mu: „Učiteľ, čo máme robiť?“¹³ On im povedal: „Nevymáhajte viac, ako vám určili!“¹⁴ Pýtali sa ho aj vojaci: „A čo máme robiť my?“ Vravel im: „Nikoho netrúpte, nikomu nekrivdite a buďte spokojní so svojím žoldom!“

Jánovo svedectvo o Kristovi. –¹⁵ Ľud žil v očakávaní a všetci si o Jánovi v duchu mysleli, že azda on je Mesiáš.¹⁶ Ale Ján dal odpoveď všetkým: „Ja vás krstím vodou. No prichádza mocnejší, ako som ja. Ja nie som hoden rozviazať mu remienok na obuvi. On vás bude krstiť Duchom Svätým a ohňom.“¹⁷ V ruke má vejačku, aby si vyčistil humno a pšenicu zhromaždil do svojej sýpky, ale plevy spáli v neuhasiteľnom ohni.“

48. Panna Mária podľa zákona mohla nazvať svojho manžela Ježišovým otcom, aj keď mu bol v skutočnosti iba pestúnom.

49. Ježiš v odpovedi zdôrazňuje svoj božský pôvod aj to, že vôľa jeho nebeského Otca má prednosť pred vôľou jeho rodičov.

52. Ježiš nerástol podľa svojej božskej prirodzenosti, ale vzrástol podľa tela a ľudskej prirodzenosti.

3, 1–18. *Mt* 3, 1–12; *Mk* 1, 1–18; *Jn* 1, 19–31.

1. Lukáš opisuje skutočné udalosti a zvyrazňuje to tým, že dejiny spásy včleňuje do svetských dejín. Presne určuje čas vystúpenia Jána Krstiteľa.

2. Veľkňaz Annáš bol v tom čase už zosadený. Jeho zaťa Kajfáša Rimania ustanovili za úradujúceho veľkňaza. Pre Židov však zostal veľkňazom aj naďalej Annáš. Jeho vplyv nezanikol ani po zosadení. Preto Lukáš spomína oboch, Annáša aj Kajfáša.

4–6. *Iz* 40, 3–5.

Uväznenie Jána. – ¹⁸ A ešte všelijako ináč napomínal ľud a hlásal mu evanjelium. ¹⁹ Ale keď karhal tetrarchu Herodesa pre Herodiadu, manželku jeho brata, a za všetko zlé, čo porobil, ²⁰ Herodes dovŕšil všetko tým, že Jána zatvoril do väzenia.

Pokrstenie Ježiša. – ²¹ Keď sa všetok ľud dával krstiť a keď bol pokrstený aj Ježiš a modlil sa, otvorilo sa nebo, ²² zostúpil na neho Duch Svätý v telesnej podobe ako holubica a z neba zaznel hlas: „Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie.“

Rodokmeň Ježiša Krista. – ²³ Keď Ježiš začal účinkovať, mal asi tridsať rokov. A mysleli si, že je synom Jozefa, ktorý bol synom Heliho, ²⁴ on Matata, on Léviho, on Melchiho, on Janneho, on Jozefa, ²⁵ on Matatiáša, on Amosa, on Nahuma, on Ešliho, on Naggeho, ²⁶ on Maatu, on Matatiáša, on Semeja, on Jozecha, on Júdu, ²⁷ on Joannu, on Rézu, on Zorobábela, on Salatiela, on Nériho, ²⁸ on Melchiho, on Addiho, on Kozama, on Elmadama, on Era, ²⁹ on Jezusa, on Eliezera, on Jorima, on Matata, on Léviho, ³⁰ on Simeona, on Júdu, on Jozefa, on Jonama, on Eliakima, ³¹ on Meleu, on Mennu, on Matatana, on Nátana, on Dávída, ³² on Jesseho, on Obeda, on Bóza, on Salu, on Násona, ³³ on Aminadaba, on Admina, on Arniho, on Ezroma, on Faresa, on Júdu, ³⁴ on Jakuba, on Izáka, on Abraháma, on Táreho, on Nachora, ³⁵ on Serucha, on Ragaua, on Fáleka, on Ebera, on

Salu, ³⁶ on Kainana, on Arfaxada, on Sema, on Noema, on Lamecha, ³⁷ on Matuzalema, on Henocha, on Jareda, on Maleleela, on Kainana, ³⁸ on Enosa, on Seta, on synom Adama, ktorý bol od Boha.

4 Pokúšanie na púšti. – ¹ Ježiš sa vrátil od Jordánu plný Ducha Svätého. Duch ho vodil štyridsať dní po púšti ² a diabol ho pokúšal. V tých dňoch nič nejedol. A keď sa skončili, vyhladol. ³ Tu mu diabol povedal: „Ak si Boží Syn, povedz tomuto kameňu, aby sa stal chlebom.“ ⁴ Ježiš mu odvetil: „Napísané je: *„Nielen z chleba žije človek.“*“ ⁵ Potom ho diabol vyzdvihol, v jedinom okamihu mu ukázal všetky kráľovstvá sveta ⁶ a vravel mu: „Dám ti všetku ich moc a slávu, lebo som ju dostal a dám ju, komu chcem. ⁷ Ak sa mi teda budeš klaňať, všetka bude tvoja.“ ⁸ Ježiš mu povedal: „Je napísané: *„Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jedine jemu budeš slúžiť.“*“ ⁹ Potom ho zaviedol do Jeruzalema, postavil ho na vrchol chrámu a povedal mu: „Ak si Boží Syn, vrhni sa stádeto dolu, ¹⁰ veď je napísané:

„Svojim anjelom dá príkaz o tebe, aby ťa chránili,“

¹¹ a *„vezmú ťa na ruky, aby si si neuderil nohu o kameň.“*

¹² Ježiš mu odvetil: „Je povedané: *„Nebudeš pokúšať Pána, svojho Boha.“*“ ¹³ Keď diabol skončil všetko pokúšanie, na čas od neho odišiel.

19–20. *Mt* 14, 3–12; *Mk* 6, 17–29.

21–22. *Mt* 3, 13–17; *Mk* 1, 9–11; *Jn* 1, 32–34.

23–38. *Mt* 1, 17.

Ježišov rodokmeň u *Lk* sa v mnohom odlišuje od Matúšovho. Lukášovo evanjelium je určené pre obrátených z pohanstva, preto so zreteľom na nich i rodokmeň Ježiša Krista ide až k samému praotcovi celého ľudského pokolenia, aby aj tým vyniklo, že Ježiš je Spasiteľom všetkých ľudí. – Jozefovi predkovia sú u *Lk* iní ako u *Mt*. Vysvetlenie podávajú svätí otcovia, odvolávajú sa na švagrovské manželstvo, a myslia, že oba rodokmene uvádzajú predkov sv. Jozefa. Jeden evanjelista však uvádza prirodzený pôvod sv. Jozefa (*Mt*), druhý zasa legálny pôvod (*Lk*) podľa ustanovenia o švagrovskom manželstve (*Dt* 25, 5–6). Podľa toho Jakub (u *Mt*) a Héli (u *Lk*) boli by vlastní bratia od spoločnej matky. Héli zomrel bez potomka. Jeho vdovu si vzal Jakub a od nej mal syna Jozefa. Tak môže byť Jozef súčasne synom Jakubovým (prirodzeným) a Héliho (legálnym).

4, 1–13. *Mt* 4, 1–11; *Mk* 1, 12–13.

4. *Dt* 8, 3.

8. *Dt* 6, 13.

10–11. *Ž* 91, 11–12.

12. *Dt* 6, 16.

III. Ježišovo účinkovanie v Galilei, 4, 14 – 9, 50

Verejné vystúpenie v Galilei. – ¹⁴ Ježiš sa v sile Ducha vrátil do Galiley a chýr o ňom sa rozniesol po celom kraji. ¹⁵ Učil v ich synagógach a všetci ho oslavovali.

Ježiš v Nazarete. – ¹⁶ Prišiel aj do Nazareta, kde vyrástol. Podľa svojho zvyku vošiel v sobotu do synagógy a vstal, aby čítal. ¹⁷ Podali mu knihu proroka Izaiáša. Keď knihu rozvinul, našiel miesto, kde bolo napísané:

¹⁸ „*Duch Pána je nado mnou,
lebo ma pomazal,
aby som hlásal evanjelium chudobným.
Poslal ma oznámiť zajatým, že budú prepustení,
a slepým, že budú vidieť;
utláčaných prepustiť na slobodu
a ohlásiť Pánov milostivý rok.*“

²⁰ Potom knihu zvinul, vrátil ju sluho-
vi a sadol si. Oči všetkých v synagóge sa upreli na neho. ²¹ A on im začal hovoriť: „Dnes sa splnilo toto Písmo, ktoré ste práve počuli.“ ²² Všetci mu prisviedčali a divili sa milým slovám, čo vychádzali z jeho úst, a hovorili: „Vari to nie je Jozefov syn?“ ²³ On im vravel: „Akiste mi pripomeniete príslovie: Lekár, lieč sám seba! Počuli sme, čo všetko sa stalo v Kafarnaume; urob to aj tu, vo svojej vlasti.“ ²⁴ A dodal: „Veru, hovorím vám: Ani jeden prorok nie je vzácny vo svojej vlasti. ²⁵ Ale vravím vám pravdu: Mnoho vdov bolo v Izraeli za dní Eliáša, keď sa zavrelo nebo na tri roky a šesť mesiacov a nastal veľký hlad po celej krajine. ²⁶ A ani k jednej z nich nebol poslaný Eliáš, iba k onej vdove do Sarepty v Sidone. ²⁷ A mnoho malomocných bolo v Izraeli za proroka Elizea, a ani je-

den z nich nebol očistený, iba Sýrčan Námán.“

²⁸ Keď to počuli, všetkých v synagóge zachvátil hnev. ²⁹ Vstali, vyhnali ho z mesta a viedli ho až na zráz vrchu, na ktorom bolo ich mesto postavené, a odtiaľ ho chceli zhodiť. ³⁰ Ale on prešiel pomedzi nich a odišiel.

Uzdravenie posadnutého v Kafarnaume. – ³¹ Zišiel do galilejského mesta Kafarnaum. Po sobotách ich učil ³² a oni žasli nad jeho učením, lebo jeho slovo malo moc. ³³ V synagóge bol muž posadnutý duchom nečistého démona. Ten vykrikoval veľkým hlasom: „Nechaj nás! Čo ťa do nás, Ježiš Nazaretský?! Prišiel si nás zničiť? Viem, kto si: Boží Svätý.“ ³⁵ Ježiš mu pohrozil: „Mlč a vyjdi z neho!“ Zlý duch ho hodil medzi nich, vyšiel z neho a neublížil mu. ³⁶ Všetkých pojal strach a navzájom si vraveli: „Čo je to za slovo, že mohutnou silou rozkazuje nečistým duchom a oni vychádzajú?“ ³⁷ A chýr o ňom sa rozšíril po celom kraji.

Uzdravenie Petrovej testinej. – ³⁸ Keď vyšiel zo synagógy, vošiel do Simonovho domu. Simonovu testinú trápila vysoká horúčka a oni ho prosili za ňu. ³⁹ Postavil sa nad ňu, rozkázal horúčke a tá ju opustila. Hneď vstala a obsluhovala ich.

Dalšie uzdravenia. – ⁴⁰ Po západe slnka všetci, čo mali chorých na rozličné neduhy, privádzali ich k nemu. On na každého z nich kládol ruky a uzdravoval ich. ⁴¹ Z mnohých vychádzali aj zlí duchovia a kričali: „Ty si Boží Syn.“ On im pohrozil a nedovolil im hovoriť, lebo vedeli, že on je Mesiáš. ⁴² Keď sa rozhodnilo, vyšiel von a utiahol sa na pusté miesto. Ale zástupy ho hľadali. Prišli až k nemu a zdržiavali ho, aby od nich neodchádzal. ⁴³ On im však povedal: „Aj iným mestám musím zvestovať Božie kráľovstvo, lebo na to som poslaný.“

⁴⁴ A kázal po judejských synagógach.

14–15. *Mt* 4, 12–17; *Mk* 1, 14–15.

16–30. *Mt* 13, 53–58; *Mk* 6, 1–6.

18–19. *Iz* 61, 1–2.

31–37. *Mk* 1, 21–28.

38–39. *Mt* 8, 14–15; *Mk* 1, 29–31.

40–41. *Mt* 8, 16–17; *Mk* 1, 32–34.

42–44. *Mk* 1, 35–39.

44. *Mk* má „po celej Galilei“, *Lk* berie Judeu v širšom zmysle: všetky kraje Izraela.

5 Povolanie rybárov. – ¹ Keď raz stál pri Genezaretskom jazere, tlačil sa naň zástup, lebo chcel počuť Božie slovo. ² Tu zbadal pri brehu dve lode. Rybári z nich vystúpili a prali si siete. ³ Nastúpil na jednu z lodí, ktorá patrila Šimonovi, a poprosil ho, aby trochu odrazil od brehu. Potom si sadol a z loďky učil zástupy.

⁴ Keď prestal hovoriť, povedal Šimonovi: „Zatiahni na hlbinu a spustite siete na lov!“ ⁵ Šimon mu odpovedal: „Učiteľ, celú noc sme sa namáhali, a nič sme nechytali. Ale na tvoje slovo spustím siete.“ ⁶ Len čo to urobili, chytili také množstvo rýb, až sa im siete trhali. ⁷ Preto dali znamenie spoločníkom, čo boli na druhej lodi, aby im prišli pomôcť. Oni prišli a obidve loďky naplnili tak, že sa potápali. ⁸ Keď to videl Šimon Peter, padol Ježišovi k nohám a povedal: „Pane, odíď odo mňa, lebo som človek hriešny.“ ⁹ Hrôza sa totiž zmocnila jeho i všetkých, čo boli s ním, nad úlovkom rýb, ktoré chytili. ¹⁰ Takisto aj Zebedejových synov Jakuba a Jána, ktorí boli Šimonovými spoločníkmi. Tu Ježiš povedal Šimonovi: „Neboj sa, odteraz budeš loviť už ľudí.“ ¹¹ A keď pritiahli lode k brehu, opustili všetko a išli za ním.

Uzdravenie malomocného. – ¹² Keď bol v ktoromsi meste, zjavil sa muž plný malomocenstva. Len čo zbadal Ježiša, padol na tvár a prosil ho: „Pane, ak chceš, môžeš ma očistiť.“ ¹³ On vystrel ruku, dotkol sa ho a povedal: „Chcem, buď čistý!“ A malomocenstvo z neho hneď zmizlo. ¹⁴ A prikázal mu, že o tom nesmie nikomu hovoriť, ale: „Chod“, povedal, „ukáž sa kňazovi a prines za svoje očistenie obetu, ako predpísal Mojžiš – im na svedectvo.“ ¹⁵ No zvesť o ňom sa tým väčšmi šírila a schádzali sa veľké zástupy, aby ho počuli a dali sa uzdraviť zo svojich chorôb. ¹⁶ On sa však utiahol na púšť a modlil sa.

Uzdravenie ochrnutého. – ¹⁷ Keď v istý deň učil, sedeli pri ňom farizeji a zákonníci, čo poprichádzali zo všetkých galilejských a judejských dedín i z Jeruzalema; a mal od Pána moc uzdravovať. ¹⁸ Tu muži priniesli na nosidlách človeka, ktorý bol ochrnutý, a pokúšali sa dostať ho dovnútra a položiť pred neho. ¹⁹ Ale keď pre zástup nešli priechod, kadiaľ by ho vniesli, vyšli na strechu a cez povalu ho na lôžku spustili priamo pred Ježiša. ²⁰ Keď videl ich vieru, povedal: „Človeče, odpúšťajú sa ti hriechy.“ ²¹ Tu zákonníci a farizeji začali uvažovať: „Ktože je to, že sa takto rúha?! Kto môže okrem Boha odpúšťať hriechy?“ ²² Keďže Ježiš poznal ich myšlienky, povedal im: „O čom to premýšľate vo svojich srdciach! ²³ Čo je ľahšie – povedať: ‚Odpúšťajú sa ti hriechy,‘ alebo povedať: ‚Vstaň a choď?‘ ²⁴ Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má na zemi moc odpúšťať hriechy“ – povedal ochrnutému: „Hovorím ti: Vstaň, vezmi si lôžko a choď domov!“ ²⁵ A on hneď pred ich očami vstal, vzal si lôžko a velebiac Boha odišiel domov. ²⁶ Všetkých sa zmocnil úžas a velebili Boha a plní bázne hovorili: „Dnes sme videli obdivuhodné veci.“

Povolanie Léviho. – ²⁷ Keď potom vyšiel von a videl na mýtnici sedieť mýtnika menom Léviho, povedal mu: „Poď za mnou!“ ²⁸ On vstal, opustil všetko a išiel za ním. ²⁹ Lévi mu urobil vo svojom dome veľkú hostinu. A bol tam veľký zástup mýtnikov a iných, ktorí s nimi stolovali. ³⁰ Farizeji a ich zákonníci šomrali a hovorili jeho učeníkom: „Prečo jete a pijete s mýtnikmi a hriešnikmi?“ ³¹ Odpovedal im Ježiš: „Lekára nepotrebujú zdraví, ale chorí. ³² Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov, aby sa kajali.“

Spor o pôste. – ³³ Oni mu povedali: „Jánovi učenici sa často postia a modlia,

5, 1–11. Tento zázračný rybolov nie je totožný s tým, o ktorom hovorí Ján (21, 1–8) po Kristovom zmŕtvychvstání, hoci sa navzájom podobajú.

12–16. *Mt* 8, 1–4; *Mk* 1, 40–45.

14. Porov. *Lv* 14, 2–4.

17–26. *Mt* 9, 1–8; *Mk* 2, 1–12.

27–32. *Mt* 9, 9–13; *Mk* 2, 13–17.

29. Lévi je budúci apoštol Matúš, jeden z Dvanástich. Porov. poznámku k *Mt* 9, 9 a *Mk* 2, 14. 33–39. *Mt* 9, 14–17; *Mk* 2, 18–22.

aj učeníci farizejov, a tvoji jedia a pijú.“
³⁴ Ježiš im povedal: „Vari môžete žiadať od svadobných hostí, aby sa postili, kým je ženích s nimi? ³⁵ No prídu dni, keď im ženícha vezmú; potom, v tých dňoch, sa budú postiť.“ ³⁶ Rozpovedal im aj podobnosť: „Nik neodtrhne na záplatu z nového odevu a neprišije ju na starý odev, lebo nový by si roztrhal a na starý sa nehodí záplata z nového.“ ³⁷ A nik nevlieva nové víno do starých mechov, lebo nové víno mechy roztrhne a aj ono vytečie, aj mechy sa zničia.“ ³⁸ Ale nové víno treba naliať do nových mechov. ³⁹ A nik, kto pije staré, nechce nové, lebo si povie: „Staré je lepšie.““

6 Spor o sobote. – ¹ V istú sobotu išiel cez obilné pole. Jeho učeníci trhali klasy, mrvili ich rukami a jedli. ² Tu niektorí farizeji povedali: „Prečo robíte, čo v sobotu neslobodno?“ ³ Ježiš im odpovedal: „Nečítali ste, čo urobil Dávid, keď bol hladný on i jeho družina? ⁴ Ako vošiel do Božieho domu, vzal a jedol obetované chleby, ktoré nesmel jesť nik, iba kňazi, a dal aj tým, čo boli s ním?“ ⁵ I povedal im: „Syn človeka je pánom aj nad sobotou.““

Uzdravenie v sobotu. – ⁶ V inú sobotu vošiel Ježiš do synagógy a učil. Bol tam človek, ktorý mal vyschnutú pravú ruku. ⁷ A zákonníci s farizejmi naň striehali, či v sobotu uzdraví, aby ho mali z čoho obžalovať. ⁸ Ale on poznal ich myšlienky. Preto povedal človeku, čo mal vyschnutú ruku: „Vstaň a postav sa do prostriedku!“ On vstal a postavil sa. ⁹ A tamtým Ježiš povedal: „Pýtam sa vás: Slobodno v sobotu robiť dobre, ale-

bo zle, zachrániť život, alebo zničiť?“
¹⁰ Popozeral sa po všetkých a povedal mu: „Vystri ruku!“ On to urobil a ruka mu ozdravela. ¹¹ Ale oni, plní nerozumu, radili sa, čo urobiť s Ježišom.

Vývolenie Dvanástich. – ¹² V tých dňoch vyšiel na vrch modliť sa a strávil celú noc v modlitbe s Bohom. ¹³ Keď sa rozodnilo, zavolať si učeníkov a vyvolil si z nich Dvanástich, ktorých nazval apoštolmi: ¹⁴ Šimona, ktorému dal meno Peter, a jeho brata Ondreja, Jakuba, Jána, Filipa, Bartolomeja, ¹⁵ Matúša, Tomáša, Jakuba Alfejevho, Šimona, ktorého volali Horlivec, ¹⁶ Júdu Jakubovho a Judáša Iškariotského, ktorý sa stal zradcom.

Zástupy idú za Ježišom. – ¹⁷ Zostúpil s nimi dolu a zastal na rovine i veľký zástup jeho učeníkov a veľké množstvo ľudu z celej Judey i z Jeruzalema aj z týrskeho a sidonského pobrežia. ¹⁸ Prišli ho počúvať a dať sa uzdraviť zo svojich neĎuhov. A ozdraveli aj tí, ktorých trápili nečistí duchovia. ¹⁹ A každý zo zástupu sa usiloval dotknúť sa ho, lebo vychádzala z neho sila a uzdravovala všetkých.

Blahoslavenstvá. – ²⁰ On uprel oči na svojich učeníkov a hovoril:

„Blahoslavení chudobní, lebo vaše je Božie kráľovstvo.

²¹ Blahoslavení, ktorí teraz hladujete, lebo budete nasýtení.

Blahoslavení, ktorí teraz plačete, lebo sa budete smiať.

²² Blahoslavení budete, keď vás budú ľudia nenávidieť, keď vás vylúčia spoločnosti seba, potupia a ako zlo zavrhnú vaše meno pre Syna človeka. ²³ Radujte sa v ten deň a jasajte, lebo máte veľkú

38–39. Ježiš priniesol nové učenie (nové víno), ktoré si žiada nového človeka. Farizeji, ktorí sa pridržali starého učenia (staré víno), neboli schopní prijať nové.

6, 1–5. *Mt* 12, 1–8; *Mk* 2, 23–28.

5. Pozri poznámku k *Mt* 12, 2.

6–11. *Mt* 12,9–14; *Mk* 3,1–6.

12–16. *Mt* 10,1–4; *Mk* 3,13–19.

17–19. *Mt* 4,24–25; *Mk* 3,7–12.

17. Je možné, že Ježiš nevyšiel celkom z vrchu, ale zostal stáť na nižšie položennej časti svahu, ktorá bola rovná a na ktorej sa poslucháči mohli pohodlne usadiť. Netreba tu teda vidieť protirečenie s *Mt* 5,1.

20–23. *Mt* 5,1.3.6.4. 11–12.

Lk podáva skrátene Kristovu reč na vrchu. Vyžadoval to jeho cieľ. Obrátencom z pohanstva nebolo potrebné uvádzať časti, ktoré nemali priamy vzťah k nim. Blahoslavenstvá u *Mt* nie sú bezprostredne zamerané na poslucháčov (hovorí v 3. osobe), kým u Lukáša sa oslovujú priamo poslucháči.

odmenu v nebi! Ved' to isté robili ich otcovia prorokom.

Beda vám. – ²⁴ Ale beda vám, boháči, lebo už máte svoju útechu!

²⁵ Beda vám, čo ste teraz nasýtení, lebo budete hladovať!

Beda vám, čo sa teraz smejete, lebo budete žialiť a plakať!

²⁶ Beda, ak vás budú všetci ľudia chváliť, lebo to isté robili ich otcovia falšným prorokom!

Láska k nepriateľom. – ²⁷ Ale vám, ktorí ma počúvate, hovorím: Milujte svojich nepriateľov, robte dobre tým, čo vás nenávidia, ²⁸ žehnajte tým, čo vás preklínajú, a modlite sa za tých, čo vás potupujú! ²⁹ Tomu, kto ťa udrie po líci, nadstav aj druhé. A tomu, kto ti berie plášť, neodopri ani šaty. ³⁰ Každému, kto ťa prosí, daj, a ak ti niekto niečo vezme, nežiadaj to naspäť. ³¹ Ako chcete, aby ľudia robili vám, tak robte aj vy im! ³² Ak milujete tých, ktorí vás milujú, akúže máte zásluhu? Ved' aj hriešnici milujú tých, čo ich milujú. ³³ Ak robíte dobre tým, čo vám dobre robia, akúže máte zásluhu? Ved' to isté robia aj hriešnici. ³⁴ A ak požičiavate tým, od ktorých to dúfate dostať naspäť, akúže máte zásluhu? Ved' aj hriešnici požičiavajú hriešnikom, aby dostali naspäť to isté.

³⁵ Ale milujte svojich nepriateľov, dobre robte, požičiavajte a nič za to nečakajte! Tak bude vaša odmena veľká a budete synmi Najvyššieho, lebo on je dobrý aj k nevďačným a zlým. ³⁶ Buďte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec! ³⁷ Nesúďte a nebudete súdení. Neodsudzujte a nebudete odsúdení! Odpúšťajte a odpustí sa vám. ³⁸ Dávajte a dajú vám: mieru dobrú, natlačenú, natrasenú, vrchovatú vám dajú do lona. Lebo akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám.“

Podobenstvo o dvoch slepých. – ³⁹ Povedal im aj podobenstvo: „Môže viesť

slepý slepého? Nepadnú obaja do jamy?

⁴⁰ Žiak nie je nad učiteľa. Aj keď sa všetko naučí, bude ako jeho učiteľ.

Brvno v oku. – ⁴¹ Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, a vo vlastnom oku brvno nezbadáš? ⁴² Ako môžeš povedať svojmu bratovi: ‚Brat môj, dovol', vyberiem ti smietku, čo máš v oku,‘ keď vo svojom vlastnom oku brvno nevidíš? Pokrytec, vyhod' najprv brvno zo svojho oka! Potom budeš vidieť a budeš môcť vybrať smietku, čo je v oku tvojho brata.

Strom a ovocie. – ⁴³ Nie je dobrý strom, ktorý rodí zlé ovocie, ako nie je zlý strom, ktorý rodí dobré ovocie. ⁴⁴ Každý strom možno poznať po ovocí. Z trnia predsa nezberajú figy, ani z ostružín neoberajú hrozno. ⁴⁵ Dobrý človek vynáša z dobrého pokladu svojho srdca dobro a zlý človek zo zlého vynáša zlo. Ved' z plnosti srdca hovoria jeho ústa.

Podobenstvo o dvoch staviteľoch. – ⁴⁶ Čo ma oslovujete: ‚Pane, Pane,‘ keď nerobíte, čo hovorím? ⁴⁷ Ukážem vám, komu sa podobá každý, kto prichádza ku mne, počúva moje slová a uskutočňuje ich. ⁴⁸ Podobá sa človeku, ktorý stavil dom. Hlboko kopal a základy položil na skalú. Keď potom prišla povodeň, na dom narazila voda, no nemohla ním pohnúť, lebo bol dobre postavený. ⁴⁹ Ale kto ich počúva, a neuskutočňuje, podobá sa človeku, ktorý si postavil dom na zemi bez základu. Keď naň narazila voda, hneď sa zrútil a z domu zostalo veľké rumovisko.“

7 Uzdravenie stotníkovho sluhu.

¹ Keď skončil všetky svoje slová ľudu, ktorý ho počúval, vošiel do Kafarnauma. ² Tam mal istý stotník sluhu, ktorého si veľmi cenil, a ten bol na smrť chorý. ³ Keď sa stotník dopyčul o Ježišovi, poslal k nemu židovských starších s prosbou, aby prišiel a sluhu

27–35. Mt 5,39–48.

36–38. Mt 7, 1–2; Mk 4, 24.

39–42. Túto časť zložil Lukáš z niektorých vybraných výrokov z Ježišových rečí.

39. Mt 15, 14.

40. Mt 10, 24–25; Jn 13, 16; 15, 20.

41–42. Mt 7, 3–5.

43–45. Mt 12, 33–35; 7, 16–18.

46–49. Mt 7, 24–27.

7, 1–10. Mt 8, 5–13.

mu zachránil. ⁴ Oni prišli k Ježišovi a naliehavo ho prosili: „Zaslúži si, aby si mu to urobil, ⁵ lebo miluje náš národ; aj synagógu nám postavil.“ ⁶ Ježiš teda išiel s nimi. A keď už nebol ďaleko od domu, stotník poslal k nemu priateľov s odkazom: „Pane, neunúvaj sa, lebo nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu. ⁷ Preto som sa ani nepokladal za hodného ísť k tebe. Ale povedz slovo a môj sluha ozdravie! ⁸ Veď aj ja som človek podriadený vrchnosti a mám pod sebou vojakov. Ak daktorému poviem: ‚Chod!‘ – ide; inému: ‚Pod’ sem!‘ – tak príde; a svojmu sluhovi: ‚Urob toto!‘ – on to urobí.“ ⁹ Keď to Ježiš počul, zadivil sa mu, obrátil sa a zástupom, čo ho sprevádzali, povedal: „Hovorím vám: Takú vieru som nenašiel ani v Izraeli!“ ¹⁰ A keď sa poslovia vrátili domov, sluhu našli zdravého.

Vzkriesenie syna naimskej vdovy. – ¹¹ Potom išiel do mesta, ktoré sa volá Naim. Išli s ním jeho učeníci a veľký zástup ľudu. ¹² Keď sa priblížil k mestskej bráne, práve vynášali mŕtveho. Bol to jediný syn matky a tá bola vdova. Spreádzal ju veľký zástup z mesta. ¹³ Keď ju Pán uvidel, bolo mu jej ľúto a povedal jej: „Neplač!“ ¹⁴ Potom pristúpil a dotkol sa máj. Nosiči zastali a on povedal: „Mládenec, hovorím ti, vstaň!“ ¹⁵ Mŕtvy sa posadil a začal hovoriť. A Ježiš ho vrátil jeho matke. ¹⁶ Tu sa všetkých zmocnil strach, velebili Boha a hovorili: „Veľký prorok povstal medzi nami“ a: „Boh navštívil svoj ľud.“ ¹⁷ A táto zvesť o ňom sa rozšírila po celej Judei a po celom okolí.

Otázka Jána Krstiteľa. – ¹⁸ O tom všetkom priniesli Jánovi zvesť jeho učeníci. ¹⁹ Ján si zavolał dvoch svojich učeníkov a poslal ich k Pánovi s otázkou: „Ty si ten, ktorý má prísť, alebo máme čakať iného?“ ²⁰ Keď muži k nemu prišli, povedali: „Poslal nás k tebe Ján Krstiteľ a pýta sa: ‚Ty si ten, ktorý má

prísť, alebo máme čakať iného?‘“ ²¹ Práve v tú hodinu uzdravil mnohých z neduhov, chorôb a od zlých duchov a mnohým slepým daroval zrak. ²² A tak im odpovedal: „Choďte a oznámte Jánovi, čo ste videli a počuli. *Slepí vidia, chromí chodia, malomocní sú čistí, hluchí počujú, mŕtvi vstávajú a chudobným sa hlása evanjelium.*“ ²³ A blahoslavený je, kto sa na mne nepohorší.“

Ježišovo svedectvo o Jánovi. – ²⁴ Keď Jánovi poslovia odišli, začal hovoriť zástupom o Jánovi: „Čo ste vyšli na púšť vidieť? Trstinu zmietanú vetrom? ²⁵ Alebo čo ste vyšli vidieť? Človeka oblečeného do jemných šiat? Veď tí, čo sa skvostne obliekajú a žijú v rozkošiach, bývajú v kráľovských domoch. ²⁶ Teda čo ste vyšli vidieť? Proroka? Áno, hovorím vám, viac ako proroka. ²⁷ Lebo to o ňom je napísané: ‚*Hľa, posielam svojho posla pred tvou tvárou a on pripraví cestu pred tebou.*‘“

²⁸ Hovorím vám: Medzi tými, čo sa narodili zo ženy, nie je nik väčší ako Ján. Ale ten, kto je v Božom kráľovstve menší, je väčší ako on.“ ²⁹ A všetok ľud, čo ho počúval, ba aj mýtnici uznali Božiu spravodlivosť, keď sa dali pokrstiť Jánovým krstom. ³⁰ Ale farizeji a zákonníci zmarili v sebe Boží úmysel, lebo sa mu nedali pokrstiť.

Ježišov súd nad hriešnym pokolením. – ³¹ „Komuže prirovnám ľudí tohto pokolenia? Komu sú podobní? ³² Podobajú sa deťom, čo vyesdávajú na námestí a pokrikujú jedno na druhé:

‚Pískali sme vám, a netancovali ste; nariekali sme, a neplakali ste.‘“

³³ Prišiel Ján Krstiteľ, nejedol chlieb a nepil víno, a hovoríte: ‚Je posadnutý zlým duchom.‘ ³⁴ Prišiel Syn človeka, je a pije, a hovoríte: ‚Hľa, pažravec a pijan, priateľ mýtnikov a hriešnikov!‘ ³⁵ No múdrosť ospravedľňuje všetky jej deti.“

11–17. Vzkriesenie naimského mládenca uvádza iba Lukáš. Naim je dedinka na juhovýchod od Nazareta, blízko vrchu Tábor. Mŕtvolu v otvorenej truhle niesli do podzemnej komory.

18–35. *Mt* 11, 2–19.

27. *Mal* 3, 1.

36–50. Táto udalosť sa vyskytuje iba u Lukáša. Kajúca hriešnica nie je žena, čo v Betánii pomazala Ježiša (*Mt* 26, 6–13). Pravdepodobne to nie je ani Mária Magdaléna, ani Mária, Martina sestra.

Kajúca a milujúca žena. – ³⁶ Ktorýsi farizej ho pozval, aby s ním jedol. On vošiel do farizejovho domu a sadol si k stolu. ³⁷ V meste bola istá žena, hriešnica. Keď sa dozvedela, že je hosťom vo farizejovom dome, priniesla alabastrovú nádobu s voňavým olejom, ³⁸ s plačom pristúpila zozadu k jeho nohám, začala mu slzami máčať nohy a utierala mu ich svojimi vlasmi, bozkávala mu ich a natierala voňavým olejom.

³⁹ Keď to videl farizej, ktorý ho pozval, povedal si v duchu: „Keby tento bol prorokom, vedel by, kto a aká je to žena, čo sa ho dotýka, že je to hriešnica.“ ⁴⁰ Ježiš mu vravel: „Simon, mám ti niečo povedať.“ On odvetil: „Povedz, Učiteľ!“ ⁴¹ „Istý veriteľ mal dvoch dlžníkov. Jeden dlhoval päťsto denárov, druhý päťdesiat. ⁴² Keďže nemali skadiaľ dlžobu splatiť, odpustil ju obidvom. Ktorý z nich ho bude mať radšej?“ ⁴³ Šimon odpovedal: „Myslím, že ten, ktorému viac odpustil.“ On mu povedal: „Správne usudzuješ.“ ⁴⁴ Potom sa obrátil k žene a Šimonovi povedal: „Vidíš túto ženu? Vošiel som do tvojho domu a nedal si mi vodu na nohy. Ale ona slzami zmáčala moje nohy a svojimi vlasmi ich potierala. ⁴⁵ Nepobozkal si ma. Ale ona odvtedy, ako som vošiel, neprestala mi nohy bozkávať. ⁴⁶ Hlavu si mi olejom nepamazal. Ona mi voňavým olejom nohy natrela. ⁴⁷ Preto ti hovorím: Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi miluje. Komu sa menej odpúšťa, menej miluje.“ ⁴⁸ A jej povedal: „Tvoje hriechy sú odpustené.“ ⁴⁹ Vtedy tí, čo s ním stolovali, začali si hovoriť: „Ktože je to, že aj hriechy odpúšťa?“ ⁵⁰ On však povedal žene: „Tvoja viera ťa zachránila. Choď v pokoji!“

8 Ženy v Ježišom sprievode. – ¹ Potom chodil po mestách a dedinách, ká-

zal a hlásal evanjelium o Božom kráľovstve a s ním Dvanásti ² a niektoré ženy, ktoré uzdravil od zlých duchov a z chorôb: Mária, zvaná Magdaléna, z ktorej vyšlo sedem zlých duchov, ³ Jana, žena Herodesovho správcu Chúzu, Zuzana a mnohé iné, ktoré im vypomáhali zo svojich prostriedkov.

Podobenstvo o rozsievачovi. – ⁴ Keď sa zišiel veľký zástup a prichádzali k nemu ľudia zo všetkých miest, povedal v podobenstve: ⁵ „Rozsievач vyšiel rozsievať semeno. Ako sial, jedno zrno padlo na kraj cesty. Tam ho pošliapali a nebeské vtáky pozobali. ⁶ Druhé padlo na skalú. Vzišlo a uschlo, lebo nemalo vlahy. ⁷ Iné zasa padlo do trnia, ale trnie rástlo s ním a udusilo ho. ⁸ Iné zrno padlo do dobrej zeme. Vyrástlo a prinieslo stonásobnú úrodu.“ Keď to povedal, zvolal: „Kto má uši na počúvanie, nech počúva.“

Prečo hovorí v podobenstvách. – ⁹ Jeho učeníci sa ho pýtali, aké je to podobenstvo. ¹⁰ On im povedal: „Vám je dané poznať tajomstvá Božieho kráľovstva. Ostatným hovorím len v podobenstvách, aby hľadeli, ale nevideli, aby počúvali, ale nechápali.“

Vysvetlenie podobenstva. – ¹¹ Podobenstvo znamená toto: Semeno je Božie slovo. ¹² Na kraji cesty, to sú tí, čo počúvajú, ale potom prichádza diabol a vyberá im slovo zo srdca, aby neuverili a neboli spasení. ¹³ Na skale, to sú tí, čo počúvajú a s radosťou prijímajú slovo, ale nemajú korene, veria len na čas a v čase skúšky odpadajú. ¹⁴ Ktoré padlo do trnia, to sú tí, čo počúvajú, ale starosti, bohatstvo a rozkoše života ho postupne udusia a oni neprinesú úrodu. ¹⁵ A ktoré padlo do dobrej zeme, to sú tí, čo počúvajú slovo, zachovávajú ho v dobrom a šlachetnom srdci a s vytrvalosťou prinášajú úrodu.

38. Okolo stola boli pohovky, na ktoré sa hostia uložili, takže hlava sa priklonila k stolu a nohy vyčnievali von. Preto mohla žena k bosým nohám ľahko pristúpiť, poumývať ich a pomastiť.

8, 1–3. Túto správu o ženách má iba Lukáš. Chce tým zdôrazniť – proti židovskému chápaniu –, že žena je v Božích očiach rovnocenná s mužom. Oceňuje služby, ktoré vykonávali ženy okolo Ježiša a jeho učeníkov pre Božie kráľovstvo.

4–8. *Mt* 13, 1–9; *Mk* 4, 1–9.

9–10. *Mt* 13, 10–17; *Mk* 4, 10–12.

10. *Iz* 6, 9.

11–15. *Mt* 13, 18–23; *Mk* 4, 14–20.

Podobenstvo o lampe. – ¹⁶ Nik nezažne lampu a neprikryje ju nádobou, ani ju nepostaví pod posteľ, ale postaví ju na svietnik, aby tí, čo vchádzajú, videli svetlo. ¹⁷ Lebo nič nie je skryté, čo by sa nevyjavilo, a nič utajené, čo by sa neprezvedelo a nedostalo na verejnosť. ¹⁸ Dávajte teda pozor, ako počúvate, lebo kto má, tomu sa pridá, a kto nemá, tomu sa vezme aj to, o čom si myslí, že má.“

Pravá Ježišova rodina. – ¹⁹ Prišla za ním jeho matka a bratia, ale pre zástup sa nemohli k nemu dostať. ²⁰ Oznamovali mu: „Vonku stojí tvoja matka a tvoji bratia a chcú ťa vidieť.“ ²¹ On im odvetil: „Mojou matkou a mojimi bratmi sú tí, čo počúvajú Božie slovo a uskutočňujú ho.“

Utíšenie búrky na mori. – ²² V istý deň nastúpil on i jeho učeníci na loď; a povedal im: „Preplavme sa na druhý breh jazera.“ I odrazili od brehu. ²³ Ako sa plavili, zaspal. Tu sa na jazero spustila taká víchrica, že sa im naberala voda a boli vo veľkom nebezpečenstve. ²⁴ Pristúpili k nemu a zobudili ho slovami: „Učiteľ, učiteľ, hynieme!“ On vstal, pohrozil vetru a rozbúrenej vode i upokojili sa a nastalo ticho. ²⁵ A im povedal: „Kde je vaša viera?“ A oni si so strachom a údivom hovorili: „Čo myslíš, kto je to, že rozkazuje vetru i vode, a ony ho poslúchajú?“

Uzdravenie posadnutého v Gergeze. – ²⁶ Doplavili sa do gergezského kraja, ktorý je oproti Galilei. ²⁷ Keď vystúpil na breh, vyšiel oproti nemu akýsi muž z mesta, posadnutý zlými duchmi. Už dlhý čas sa neobliekal a nebýval v dome, ale v hrobách. ²⁸ Keď zbadal Ježiša, skríkol, padol pred ním a zvolal veľkým hlasom: „Čo ťa do mňa, Ježiš, Syn najvyš-

šieho Boha? Prosím ťa, nemuč ma!“ ²⁹ Lebo Ježiš nečistému duchu rozkázal, aby vyšiel z toho človeka – už dlhý čas ho mal v moci. Aj ho sputnali reťazami a okovami a strážili ho, ale on putá roztrhal a zlý duch ho hnal na púšť. ³⁰ Ježiš sa ho spýtal: „Ako sa voláš?“ On odpovedal: „Pluk,“ lebo doň vošlo mnoho zlých duchov. ³¹ A prosili ho, aby im nerozkázal odísť do priepasti.

³² Na vrchu sa tam pásala veľká črieda sviň. Preto ho prosili, aby im dovolil vojsť do nich; on im to dovolil. ³³ Tu zlí duchovia vyšli z človeka, vošli do sviň a črieda sa prudko hnala dolu svahom do jazera a potopila sa. ³⁴ Keď pastieri videli, čo sa stalo, ušli a rozhlásili to v meste a po osadách. ³⁵ A ľudia vyšli pozrieť sa, čo sa stalo. Prišli k Ježišovi a našli človeka, z ktorého vyšli zlí duchovia, ako sedí oblečený a pri zdravom rozume pri Ježišových nohách, a schytila ich hrôza. ³⁶ Očítí svedkovia im rozpovedali, ako bol uzdravený ten, ktorého trápil zlý duch. ³⁷ A všetci obyvatelia gergezského kraja ho prosili, aby od nich odišiel, lebo sa ich zmocnil veľký strach. On teda nastúpil na loď a vrátil sa. ³⁸ Muž, z ktorého vyšli zlí duchovia, ho prosil, aby smel zostať s ním. Ale on ho poslal preč so slovami: ³⁹ „Vráť sa domov a rozprávaj, aké veľké veci ti urobil Boh!“ On šiel a po celom meste rozhlasoval, aké veľké veci mu urobil Ježiš.

Uzdravenie ženy trpiacej na krvotok a vzkriesenie Jairovej dcéry. – ⁴⁰ Keď sa Ježiš vrátil, privítal ho zástup, lebo všetci naň čakali. ⁴¹ Tu prišiel muž, menom Jairus, ktorý bol predstaveným synagogy. Padol Ježišovi k nohám a prosil ho, aby šiel do jeho domu, ⁴² lebo mal jedínú, asi dvanásťročnú dcéru a tá umierala. Ako šiel, tlačil sa naňho zástup. ⁴³ Bola

16–18. *Mt* 5, 15; 10, 26; *Mk* 4, 21–22. 24–25.

19–21. *Mt* 12, 46–50; *Mk* 3, 31–35.

22–25. *Mt* 8, 23–27; *Mk* 4, 35–41.

26–39. *Mt* 8, 28–34; *Mk* 5, 1–20.

26. „Gergezský kraj“ – variant názvu „gadarský kraj“ (*Mt* 8, 28) alebo „gerazský kraj“ (*Mk* 5, 1). Pozri aj poznámku k *Mt* 8, 28.

27. Pozri poznámku k *Mk* 5, 2. *Mt* hovorí o dvoch posadnutých, *Lk* a *Mk* iba o jednom. Podľa tradičnej mienky robia to pravdepodobne preto, že iba jeden z uzdravených sa hlásil u Ježiša, aby sa mohol stať jeho učeníkom, a tak evanjelisti *Mk* a *Lk* si všimajú iba jeho.

30. Pozri poznámku k *Mk* 5, 9.

32–33. Pozri poznámku k *Mt* 8, 28.

40–46. *Mt* 9, 18–26; *Mk* 5, 21–43.

tam aj istá žena, ktorá mala dvanásť rokov krvotok; minula na lekárov celý svoj majetok, ale ani jeden ju nemohol vyliečiť.⁴⁴ Pristúpila odzadu, dotkla sa obruby jeho šiat a hneď prestala krváčať.⁴⁵ Ježiš sa spýtal: „Kto sa ma to dotkol?“ Keď to všetci popierali, ozval sa Peter: „Učiteľ, veď sa tlačia zástupy a tisnú ťa!“⁴⁶ Ale Ježiš povedal: „Nieкто sa ma dotkol, lebo som pocítil, že zo mňa vyšla sila.“⁴⁷ Žena, vidiac, že sa neutají, prišla s chvením, padla pred neho a pred všetkým ľudom sa priznala, prečo sa ho dotkla a ako hneď ozdravela.⁴⁸ A on jej povedal: „Dcéra, tvoja viera ťa uzdravila. Choď v pokoji!“

⁴⁹ Kým ešte hovoril, prišiel ktosi z domu predstaveného synagógy a povedal: „Tvoja dcéra umrela; už neunúvaj učiteľa.“⁵⁰ Ale keď to Ježiš počul, povedal mu: „Neboj sa, len ver a bude zachránená!“⁵¹ Keď prišiel k domu, nikomu nedovolil vojsť dnu, iba Petrovi, Jánovi a Jakubovi s otcom a matkou dievčaťa.⁵² Všetci nad dievčaťom plakali a nariekali. On povedal: „Neplačte! Dievča neumrelo, ale spí.“⁵³ Oni ho vysmiali, lebo vedeli, že umrelo.⁵⁴ Ale on ho chytil za ruku a zvolal: „Dievča, vstaň!“⁵⁵ I vrátil sa doň duch a hneď vstalo. A rozkázal, aby mu dali jesť.⁵⁶ Rodičia dievčaťa strpli od úžasu a on im prikázal, že nesmú nikomu hovoriť, čo sa stalo.

9 Vyslanie Dvanástich. – ¹ Zvolal Dvanástich a dal im silu i moc nad všetkými zlými duchmi a liečiť neduhy.² Potom ich poslal hlásať Božie kráľovstvo a uzdravovať chorých.³ A povedal im: „Na cestu si neberte nič: ani palicu, ani kapsu, ani chlieb, ani peniaze, ani dvoje šiat nemajte.⁴ Keď vojdete do niektorého domu, ostaňte tam a odtiaľ vychádzajte.⁵ Ale keby vás niekde neprijali, odíďte z toho mesta a straste si prach z nôh na svedectvo proti nim.“⁶ Oni šli, chodili po dedinách, všade hlásali evanjelium a uzdravovali.

Herodesov nepokoj. – ⁷ Tetrarcha Herodes počul o všetkom, čo sa dialo, a bol v rozpakoch, lebo niektorí hovorili: „Ján vstal z mŕtvych,“⁸ iní: „Zjavil sa Eliáš,“ zasa iní: „Vstal z mŕtvych jeden z dávnych prorokov.“⁹ A Herodes vravel: „Jána som dal ja sťat. Kto teda je ten, čo o ňom počúvam také veci?“ A chcel ho vidieť.

Návrat apoštolov a rozmnoženie chleba. – ¹⁰ Keď sa apoštoli vrátili, porozprávali mu všetko, čo robili. On ich vzal so sebou a len s nimi odišiel do mesta, ktoré sa volá Betsaida.¹¹ Keď to zástupy zvedeli, išli za ním. On ich prijal, hovoril im o Božom kráľovstve a uzdravoval tých, čo to potrebovali.¹² Deň sa začal schyľovať. Tu pristúpili Dvanásti a povedali mu: „Rozpusť zástup, nech sa rozídu do okolitých dedín a osád pohľadať si nocľah a jedlo, lebo tu sme na pustom mieste.“¹³ On im povedal: „Vy im dajte jesť!“ Oni vraveli: „Nemáme viac ako päť chlebov a dve ryby; ibaže by sme šli a nakúpili jedlo pre celý tento zástup.“¹⁴ Bolo tam asi päťtisíc mužov. Ale on povedal svojim učeníkom: „Usaďte ich v skupinách asi po päťdesiat!“¹⁵ Urobili to a všetkých usadili.¹⁶ Potom vzal päť chlebov a dve ryby, pozdvihol oči k nebu, dobrorečil nad nimi, lámal ich a dával svojim učeníkom, aby ich predkladali zástupu.¹⁷ I jedli a všetci sa nasýtili, ba ešte sa nazbieralo dvanásť košov odrobín, čo po nich zostali.

Petrovo vyznanie a prvá predpoveď utrpenia. – ¹⁸ Keď sa raz osamote modlil a boli s ním učeníci, opýtal sa ich: „Za koho ma pokladajú zástupy?“¹⁹ Oni mu odpovedali: „Za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša a iní hovoria, že vstal z mŕtvych jeden z dávnych prorokov.“²⁰ „A vy ma za koho pokladáte?“ opýtal sa ich. Odpovedal Peter: „Za Božieho Mesiáša.“²¹ Ale on im dôrazne prikázal, že to nesmú nikomu povedať,²² a dodal: „Syn človeka musí mnoho trpieť, starší, veľkňazi a zákonníci ho zavrhnú, zabijú

9, 1–6. *Mt* 10, 5–14; *Mk* 6, 7–13.

7–9. *Mt* 14, 1–2; *Mk* 6, 14–16.

10–17. *Mt* 14, 13–21; *Mk* 6, 30–44; *Jn* 6, 1–13.

18–21. *Mt* 16, 13–20; *Mk* 8, 27–30.

22. *Mt* 16, 21; *Mk* 8, 31.

ho, ale on tretieho dňa vstane z mŕtvych.“

Ako nasledovať Ježiša. – ²³ A všetkým povedal: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma. ²⁴ Lebo kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa, zachráni si ho. ²⁵ Veď čo osoží človeku, keby aj celý svet získal, a seba samého by stratil alebo poškodil?! ²⁶ Lebo kto sa bude hanbiť za mňa a za moje slová, za toho sa bude hanbiť Syn človeka, keď príde v sláve svojej i Otcovej a svätých anjelov. ²⁷ Veru, hovorím vám: Niektorí z tých, čo tu stoja, neokúsia smrť, kým neuvidia Božie kráľovstvo.“

Ježišovo premenenie. – ²⁸ Asi o osem dní po týchto slovách vzal so sebou Petra, Jána a Jakuba a vystúpil na vrch modliť sa. ²⁹ Ako sa modlil, zmenil sa vzhľad jeho tváre a jeho odev zažiaril belobou. ³⁰ A hľa, rozprávali sa s ním dvaja mužovia – boli to Mojžiš a Eliáš. ³¹ Zjavili sa v sláve a hovorili o jeho odchode, ktorý sa mal uskutočniť v Jeruzaleme. ³² Petra a tých, čo boli s ním, premohol spánok. A keď sa prebudili, videli jeho slávu a tých dvoch mužov, čo s ním stáli. ³³ Keď od neho odchádzali, povedal Peter Ježišovi: „Učiteľ, dobre je nám tu. Urobme tri stánky: jeden tebe, jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi.“ Nevedel, čo hovorí. ³⁴ Kým toto hovoril, utvoril sa oblak a zahalil ich. Keď vstúpili do oblaku, zmocnil sa ich strach. ³⁵ A z oblaku zaznel hlas: „Toto je môj vyvolený Syn, počúvajte ho!“ ³⁶ A kým hlas doznel, ostal Ježiš sám. Oni zmlkli a v tých dňoch nehovorili nikomu o tom, čo videli.

Uzdravenie posadnutého chlapca. – ³⁷ Keď na druhý deň zostúpili z vrchu, išiel mu v ústrety veľký zástup. ³⁸ Tu vy-

krikol akýsi muž zo zástupu: „Učiteľ, prosím ťa, pozri sa na môjho syna, je to moje jediné dieťa! ³⁹ Hľa, zmocňuje sa ho duch, z ničoho nič kričí, hádže ním, až mu ide pena; ťažko ho opúšťa a týra ho. ⁴⁰ Prosil som tvojich učeníkov, aby ho vyhnali, ale nemohli.“ ⁴¹ Ježiš povedal: „Neveriace a skazené pokolenie, dokedy mám byť ešte s vami a trpieť vás? Prived' sem svojho syna.“ ⁴² Ako prichádzal, zlý duch ho zhodil a zmietať ním. Ježiš nečistému duchu pohrozil, chlapca uzdravil a vrátil ho jeho otcovi. ⁴³ A všetci strpli nad veľkou Božou mocou.

Druhá predpoveď utrpenia. – Keď sa všetci divili všetkému, čo robil, povedal svojim učeníkom: ⁴⁴ „Dobre počúvajte a zapamätajte si, čo vám poviem: Syn človeka bude vydaný do rúk ľudí.“ ⁴⁵ Lenže oni nechápali toto slovo. Bolo im zahalené, aby mu nerozumeli, ale báli sa ho opýtať na to slovo.

Spor o prvenstvo. – ⁴⁶ Napadla im myšlienka, kto z nich je väčší. ⁴⁷ Ale Ježiš poznal zmýšľanie ich srdca, vzal dieťa, postavil ho vedľa seba ⁴⁸ a povedal im: „Kto prijme toto dieťa v mojom mene, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, prijíma toho, ktorý ma poslal. Lebo kto je medzi vami najmenší, ten je veľký.“

Skutky v Kristovom mene. – ⁴⁹ Vtedy povedal Ján: „Učiteľ, videli sme kohosi, ako v tvojom mene vyháňa zlých duchov. Bránili sme mu to, veď nechodí s nami. ⁵⁰ Ježiš mu vrazil: „Nebráňte mu, lebo kto nie je proti vám, je za vás!“

IV. Ježišova cesta do Jeruzalema, 9, 51 – 19, 27

Nepohostinní Samaritáni. – ⁵¹ Keď sa naplňali dni, v ktoré mal byť vzatý zo sveta, pevne sa rozhodol ísť do Jeruzalema

23–27. *Mt* 16, 24–28; *Mk* 8, 34–9, 1.

27. Vztahuje sa to na Ježišovo premenenie a najmä zmŕtvychvstanie.

28–36. *Mt* 17, 1–9; *Mk* 9, 2–10.

37–43a. *Mt* 17, 14–20; *Mk* 9, 14–29.

43b–45. *Mt* 17, 22; *Mk* 9, 30–32.

46–48. *Mt* 18, 1–5; *Mk* 9, 33–37.

49–50. *Mk* 9, 38–41.

51–56. Verš 51 zodpovedá *Mt* 19, 1 a *Mk* 10, 1. Lukáš uvádza na začiatku Ježišovho účinkovania v Judei veľkú zbierku evanjeliového materiálu, zoskupeného okolo niekoľkých epizód, ktoré sa odohrali na judejskom území (*Lk* 9, 51 – 18, 14). „Pevne sa rozhodol“ – doslova: „Zatvrdil si tvár“ (porov. *Lz* 50, 7).

⁵² a poslal pred sebou poslov. Oni sa vydali na cestu a prišli do istej samarijskej dediny, aby mu pripravili nocľah. ⁵³ Ale neprijali ho, lebo mal namierené do Jeruzalema. ⁵⁴ Keď to videli učeníci Jakub a Ján, povedali: „Pane, máme povedať, aby zostúpil oheň z neba a zničil ich?“ ⁵⁵ On sa obrátil a pokarhal ich. ⁵⁶ A odišli do inej dediny.

Náročnosť apoštolského povolania. – ⁵⁷ Ako šli po ceste, ktosi mu povedal: „Pôjdem za tebou všade, kam pôjdeš.“ ⁵⁸ Ježiš mu odvetil: „Líšky majú svoje skrýše a nebeské vtáky hniezda, ale Syn človeka nemá kde hlavu skloniť.“ ⁵⁹ Inému vravel: „Poď za mnou!“ On odpovedal: „Pane, dovoľ mi najprv odísť a pochovať si otca.“ ⁶⁰ Ale Ježiš mu povedal: „Nechaj, nech si mŕtvi pochovávajú mŕtvych. Ty choď a zvestuj Božie kráľovstvo!“ ⁶¹ Aj iný hovoril: „Pane, pôjdem za tebou, ale najprv mi dovoľ rozlúčiť sa s rodinou.“ ⁶² Ježiš mu povedal: „Kto položí ruku na pluh a obzerá sa späť, nie je súci pre Božie kráľovstvo.“

10 Rozoslanie sedemdesiatich dvoch učeníkov. – ¹ Potom si Pán vyvolil iných sedemdesiatich dvoch a po dvoch ich poslal pred sebou do každého mesta a na každé miesto, kam sa sám chystal ísť. ² A povedal im: „Žatva je veľká, ale robotníkov málo. Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu! ³ Chodte! Hľa, posielam vás ako baránkov medzi vlkov. ⁴ Nenoste mešec ani kapsu, ani obuv a cestou nikoho nepozdravujte! ⁵ Keď vojdete do niektorého domu, najprv povedzte: „Pokoj tomuto

domu!“ ⁶ Ak tam bude syn pokoja, váš pokoj na ňom spočinie; ak nie, vráti sa k vám. ⁷ V tom dome potom ostaňte, jedzte a pite, čo majú, lebo robotník si zaslúži svoju mzdu. Neprechádzajte z domu do domu! ⁸ A keď prídete do niektorého mesta a neprijú vás, jedzte, čo vám predložia, ⁹ uzdravujte chorých, čo sú v ňom, a povedzte im: „Priblížilo sa k vám Božie kráľovstvo.“ ¹⁰ Keď prídete do niektorého mesta a neprijali by vás, vyjdite do jeho ulíc a povedzte: ¹¹ „Striasame na vás aj prach, čo sa nám vo vašom meste prilepil na nohy. Ale vedzte, že sa priblížilo Božie kráľovstvo!“ ¹² Hovorím vám, že Sodomčanom bude v onen deň ľahšie ako takému mestu.

Beda neveriacim mestám. – ¹³ Beda ti, Korozain! Beda ti, Betsaida! Lebo keby sa v Týre a Sidone boli stali zázraky, ktoré sa stali u vás, dávno by boli v kajúcom rúchu sedeli v popole a kajali sa. – ¹⁴ Preto Týru a Sidonu bude na súde ľahšie ako vám.

¹⁵ A ty, Kafarnaum, vari sa budeš vyvyšovať až do neba? Do pekla sa prepadneš!

¹⁶ Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda. Kto však pohŕda mnou, pohŕda tým, ktorý ma poslal.“

Návrat sedemdesiatich dvoch. – ¹⁷ Sedemdesiati dvaja sa vrátili natešení a hovorili: „Pane, aj zlí duchovia sa nám poddávajú v tvojom mene!“ ¹⁸ On im povedal: „Videl som satana padať z neba ako blesk. ¹⁹ Hľa, dal som vám moc šliapať po hadoch a škorpiónoch i po všetkej sile nepriateľa a nič vám neuškodí.

53. Samaritáni sa nábožensky už dávno (od čias babylonského zajatia) odtrhli od náboženskej jednoty so Židmi a pokladali svoj posvätný vrch Garizim za miesto, kde treba Boha uctievať (Jn 4, 20). Preto sa správajú nepriateľsky aj voči židovským pútnikom, ktorí šli cez ich územie z Galiley do Jeruzalema.

57–62. Mt 8, 18–22.

10, 1–12. Ježiš dáva dvakrát praktické úpravy pre apoštolskú prácu: najprv 12 apoštolom a potom 72 učeníkom. Ľudí majú získavať pre Krista nie násilím, ale miernosťou a pokojom.

2. Mt 9, 37–38.

3. Mt 10, 16.

4. Mt 10, 9–15; Mk 6, 8–11.

Porov. poznámku k Mk 6, 8–9. – Pozdrav bol obrad a vyžadoval si dlhší čas (porov. 2 Kr 4, 29).

11. Porov. Mt 10, 14.

13–15. Mt 11, 20–24.

16. Mt 10, 40; Jn 13, 20.

17–20. Vyháňanie zlých duchov je jedným zo znakov príchodu Božieho kráľovstva, ktoré znamená koniec moci zlého ducha. Had a škorpión sú symboly každého nebezpečenstva.

²⁰ No neradujte sa z toho, že sa vám podávajú duchovia, ale radujte sa, že sú vaše mená zapísané v nebi.“

Evanjelium sa zjavuje maličkým. –

²¹ V tej hodine zaplesal v Duchu Svätom a povedal: „Zvelebujem Ťa, Otče, Pán neba i zeme, že si tieto veci skryl pred múdrymi a rozumnými a zjavil si ich maličkým. Áno, Otče, tebe sa tak páčilo.

²² Môj otec mi odovzdal všetko. A nik nevie, kto je Syn, iba Otec, ani kto je Otec, iba Syn a ten, komu to Syn bude chcieť zjaviť.“

Šťastie Ježišových učeníkov. – ²³ Potom sa obrátil osobitne k učeníkom a povedal: „Blahoslavené oči, ktoré vidia, čo vidíte vy. ²⁴ Lebo hovorím vám: Mnohí proroci a králi chceli vidieť, čo vidíte vy, ale nevideli, a počuť, čo vy počúvate, ale nepočuli.“

Hlavné prikázanie. – ²⁵ Tu vystúpil ktorýsi znalec zákona a povedal, aby ho pokúšal: „Učiteľ, čo mám robiť, aby som bol dedičom večného života?“ ²⁶ Ježiš mu vrazil: „Čo je napísané v Zákone? Ako tam čítaš?“ ²⁷ On odpovedal: „Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, zo všetkých svojich síl a z celej svojej mysle a svojho blížneho ako seba samého!“

²⁸ Povedal mu: „Správne si odpovedal. Toto rob a budeš žiť!“ ²⁹ Ale on sa chcel ospravedlniť, preto sa opýtal Ježiša: „A kto je môj blížny?“

Podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi. – ³⁰ Ježiš povedal: „Istý človek zostupoval z Jeruzalema do Jericha a padol do rúk zbojníkov. Tí ho ozbíjali, dorážali, nechali ho polomŕtveho a odišli. ³¹ Náhodou šiel tou cestou istý kňaz, a keď ho uvidel, obišiel ho. ³² Takisto aj levita: keď prišiel na to miesto a uvidel ho, išiel ďalej. ³³ No prišiel k nemu istý

cestujúci Samaritán, a keď ho uvidel, bolo mu ho ľúto. ³⁴ Pristúpil k nemu, nalial mu na rany oleja a vína a obviazal mu ich; vyložil ho na svoje dobytča, zaviezol ho do hostinca a staral sa oň.

³⁵ Na druhý deň vyňal dva denáre, dal ich hostinskému a povedal: „Staraj sa oň, a ak vynaložíš viac, ja ti to zaplatím, keď sa budem vracat.“ ³⁶ Čo myslíš, ktorý z tých troch bol blížnym tomu, čo padol do rúk zbojníkov?“ ³⁷ On odpovedal: „Ten, čo mu preukázal milosrdenstvo.“ A Ježiš mu povedal: „Choď a rob aj ty podobne!“

Mária a Marta. – ³⁸ Ako išli ďalej, vošiel do ktorejsi dediny, kde ho prijala do domu istá žena, menom Marta. ³⁹ Tá mala sestru menom Máriu, ktorá si sadla Pánovi k nohám a počúvala jeho slovo. ⁴⁰ Ale Marta mala plno práce s obsluhou. Tu zastala a povedala: „Pane, nedbáš, že ma sestra nechá samu obsluhovať? Povedz jej, nech mi pomôže!“ ⁴¹ Pán jej odpovedal: „Marta, Marta, staráš sa a znepokojuješ pre mnohé veci, ⁴² a potrebné je len jedno. Mária si vybrala lepší podiel, ktorý sa jej neodníme.“

11 Modlitba Pána. – ¹ Raz sa na ktoromsi mieste modlil. Keď skončil, povedal mu jeden z jeho učeníkov: „Pane, nauč nás modliť sa, ako Ján naučil svojich učeníkov.“ ² Povedal im: „Keď sa modlíte, hovorte:

Otče, posväť sa tvoje meno,
príd' tvoje kráľovstvo.

³ Chlieb náš každodenný daj nám každý deň

⁴ a odpusť nám naše hriechy,
lebo aj my odpúšťame každému svojmu dlžníkovi.

A neuved' nás do pokušenia.“

21–22. *Mt* 11, 25–27.

23–24. *Mt* 13, 16–17.

25–28. *Mt* 22, 34–40; *Mk* 12, 28–34.

27. *Dt* 6, 5; *Lv* 19, 18.

28. *Lv* 18, 5.

29–37. Toto podobenstvo má iba Lukáš. Jericho bolo od Jeruzalema vzdialené asi 30 km smerom na severovýchod, výškový rozdiel asi 1 000 m. – Na otázku: „Kto je môj blížny?“ Ježiš odpovedá podobenstvom, ktoré vedie k otázke: „Komu si ty blížny?“

38–42. O tejto návšteve rozpráva iba Lukáš. „Potrebné je len jedno“ – starosť o dušu má prednosť pred starosťou o telo.

11, 1–4. *Mt* 6, 9–13.

Ako celá reč, povedaná na vrchu, uvádza sa u *Lk* v skrátenej forme, aj modlitba Pána je tu o niečo kratšia ako u *Mt*.

Podobenstvo o neodbytnom priateľovi. – ⁵ Potom im hovoril: „Niekoľko z vás má priateľa. Pôjde k nemu o polnoci a povie mu: „Priateľu, požičaj mi tri chleby, ⁶ lebo prišiel ku mne priateľ z cesty a nemám mu čo ponúknuť.“ ⁷ A on znútra odpovie: „Neobťažuj ma! Dvere sú už zamknuté a deti sú so mnou v posteli. Nemôžem vstať a dať ti.“ ⁸ Hovorím vám: Aj keď nevstane a nedá mu preto, že mu je priateľom, pre jeho neodbytnosť vstane a dá mu, čo potrebuje.

Modlitba s dôverou. – ⁹ Aj ja vám hovorím: „Proste a dostanete! Hľadajte a nájdete! Klopte a otvoria vám!“ ¹⁰ Lebo každý, kto prosí, dostane, a kto hľadá, nájde, a kto klope, tomu otvoria. ¹¹ Ak niekoho z vás ako otca poprosí syn o rybu, vari mu dá namiesto ryby hada? ¹² Alebo ak pýta vajce, podá mu škorpióna? ¹³ Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dávať dobré dary svojim deťom, o čo skôr dá nebeský Otec Ducha Svätého tým, čo ho prosia!“

Zlomyselné prekrúcanie Ježišovej moci. – ¹⁴ Raz vyhánal zlého ducha, ktorý bol nemý. Keď zlý duch vyšiel, nemý prehovoril. Zástupy žasli; ¹⁵ no niektorí z nich hovorili: „Mocou Belzebula, kniežaťa zlých duchov, vyháňa zlých duchov.“ ¹⁶ Iní žiadali od neho znamenie z neba, aby ho pokúšali. ¹⁷ Ale on poznal ich myšlienky a povedal im: „Každé kráľovstvo vnútorne rozdelené spustne a dom na dom sa zrúti. ¹⁸ Ak je aj satan vnútorne rozdelený, akože obstojí jeho kráľovstvo? Vy hovoríte, že ja mocou Belzebula vyhánam zlých duchov. ¹⁹ No ak ja vyhánam zlých duchov mocou Belzebula, čou mocou ich vyhánajú vaši synovia? Preto oni budú vašimi sudcami. ²⁰ Ale ak ja Božím prstom vyhánam zlých duchov, potom k vám prišlo Božie kráľovstvo.“

²¹ Keď silný ozbrojený človek stráži svoj dvor, jeho majetok je v bezpečí. ²² Ale keď ho prepadne silnejší ako on, premôže ho, vezme mu zbrane, na ktoré sa spoliehal, a korisť rozdelí.

²³ Kto nie je so mnou, je proti mne, a kto nezhrmažďuje so mnou, rozhadzuje.

O návrate nečistého ducha. – ²⁴ Keď nečistý duch vyjde z človeka, blúdi po vyschnutých miestach a hľadá odpočinkov. Ale keď nenájde, povie si: „Vrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel.“ ²⁵ Keď ta príde, nájde ho vymetený a vzdobený. ²⁶ Tu odíde, vezme sedem iných duchov, horších, ako je sám, vojdú dnu a usídlia sa tam. A stav takého človeka je nakoniec horší, ako bol predtým.“

Chvála Ježišovej matky. – ²⁷ Ako to hovoril, akási žena zo zástupu pozdvihla svoj hlas a povedala mu: „Blahoslavený život, ktorý ťa nosil, a prsia, ktoré si požíval.“ ²⁸ Ale on povedal: „Skôr sú blahoslavení tí, čo počúvajú Božie slovo a zachovávajú ho.“

Jonášovo znamenie. – ²⁹ Keď sa schádzali zástupy, začal hovoriť: „Toto pokolenie je zlé pokolenie. Žiada znamenie, ale znamenie nedostane, iba ak znamenie Jonášovo. ³⁰ Lebo ako bol Jonáš znamením pre Ninivčanov, tak bude aj Syn človeka pre toto pokolenie. ³¹ Kráľovná z juhu vystúpi na súde proti mužom tohto pokolenia a odsúdi ich; lebo ona z končín zeme prišla počúvať Šalamúnovu múdrosť – a tu je niekto väčší ako Šalamún. ³² Mužovia z Ninive vystúpia na súde proti tomuto pokoleniu a odsúdia ho; lebo oni sa kajali na Jonášovo kázanie – a tu je predsa niekto väčší ako Jonáš.“

Výroky o svetle. – ³³ Nik nezažne lampu a nepostaví ju do kúta ani pod mericu, ale postaví ju na svietnik, aby tí, čo vchádzajú, videli svetlo. ³⁴ Lampou tela

5–8. Toto podobenstvo sa nachádza len u Lk.

9–13. Mt 7, 7–11.

14–23. Mt 12, 22–30; Mk 3, 22–27.

24–26. Mt 12, 43–45.

27–28. Tento výjav opisuje iba Lukáš. – Mária je blahoslavená preto, lebo je matkou Ježiša Krista. Blahoslavenjšia je preto, že prijala do srdca Božie slovo a vo svojom živote ho aj uskutočňovala.

29–32. Mt 12, 38–42; Mk 8, 11–12.

33–36. Mt 5, 15; 6, 22–23; Mk 4, 21.

34–36. Porov. poznámku k Mt 6, 22.

je tvoje oko. Ak bude tvoje oko čisté, bude celé tvoje telo vo svetle. Ale ak sa zakalí, bude aj tvoje telo vo tme.³⁵ Daj si teda pozor, aby svetlo, čo je v tebe, nebolo tmou.³⁶ Ak bude celé tvoje telo vo svetle a ani jedna jeho časť nebude vo tme, celé bude jasné, ako keď ťa lampa ožiari svojim svetlom.“

Proti farizejom. – ³⁷ Keď ešte hovoril, pozval ho istý farizej, aby uňho obedoval. On šiel a sadol si k stolu.³⁸ A farizej sa začudoval, keď videl, že sa pred obedom neumyl.³⁹ Pán mu povedal. „Vy, farizeji, čistíte čašu a misu zvonka, ale vaše vnútro je plné lúpeže a nepravosti.⁴⁰ Hlupáci, či ten, čo stvoril vonkajšok, nestvoril aj vnútro? ⁴¹ Ale čo je vnútri, rozdajte ako almužnu a všetko vám bude čisté.⁴² No beda vám, farizeji, lebo dávate desiatky z mäty, ruty a z každej zeleniny, ale spravodlivosť a Božiu lásku obchádzate! Toto bolo treba robiť a tamto nezanedbávať! ⁴³ Beda vám, farizeji, lebo máte radi prvú stolicu v synagógach a pozdravy na uliciach! ⁴⁴ Beda vám, lebo ste ako neoznačené hroby a ľudia ani nevedia, po čom chodia!“

Proti zákonníkom. – ⁴⁵ Vtedy mu povedal ktorýsi zákonník: „Učiteľ, keď takto hovoríš, aj nás urážaš.“ ⁴⁶ On mu povedal: „Aj vám, zákonníkom, beda! Lebo zaťažujete ľudí bremenami, ktoré nemožno uniesť, ale sami sa tých bremien ani jediným prstom nedotknete.⁴⁷ Beda vám, lebo staviate pomníky prorokom, ktorých zabili vaši otcovia! ⁴⁸ Tým dosvedčujete a schvaľujete činy svojich otcov, lebo oni ich zabíjali a vy im staviate pomníky. ⁴⁹ Preto aj Božia múdrosť povedala: Pošlem k nim prorokov a apoštolov a oni niektorých z nich zabijú, iných budú prenasledovať; ⁵⁰ a toto pokolenie sa bude zodpovedať za krv všetkých prorokov vyliatu od stvorenia sveta, ⁵¹ počnúc krvou Ábela až po krv Zachariáša, ktorý zahynul medzi oltárom a chrámom. Áno, hovo-

rím vám: Toto pokolenie sa bude zodpovedať.⁵² Beda vám, zákonníci, lebo ste vzali kľúč poznania! Sami ste nevošli, a tým, čo chceli vojsť, ste zabránili.“

⁵³ Keď stade odchádzal, začali naňho zákonníci a farizeji prudko dorážať a dotieravo sa ho na všeličo vypytovali.⁵⁴ Strojili mu úklady, aby niečo podchytili z jeho úst.

12 Varovanie pred kvasom farizejov. – ¹ Medzitým ho obštúpili také zástupy, že skoro jeden po druhom šliapali. On začal hovoriť najprv svojim učeníkom: „Chráňte sa kvasu farizejov, čiže pokrytectva. ² Veď nič nie je skryté, čo by sa neodhalilo, a nič nie je utajené, čo by sa neprezvedelo. ³ Lebo čo ste povedali vo tme, bude počuť na svetle, a čo ste pošepli v izbách do ucha, bude sa rozhlasovať zo striech.

Odvaha pri vyznávaní Krista. – ⁴ Vám, svojim priateľom, hovorím: „Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, a potom už nemajú čo urobiť! ⁵ Ukážem vám, koho sa máte báť. Bojte sa toho, ktorý keď zabije, má moc uvrhnúť do pekla! Áno, hovorím vám: Tohto sa bojte! ⁶ Nepredáva sa päť vrabcov za dva haliere? A Boh ani na jedného z nich nezabudne. ⁷ Vy však máte aj všetky vlasy na hlave spočítané. Nebojte sa, vy ste cennejší ako mnoho vrabcov!

⁸ Hovorím vám: Každého, kto ma vyzná pred ľuďmi, aj Syn človeka vyzná pred Božími anjelmi. ⁹ Ale kto mňa zaprie pred ľuďmi, bude zaprený pred Božími anjelmi.

¹⁰ Ak niekto povie niečo proti Synovi človeka, odpustí sa mu to. Kto by sa však rúhal Duchu Svätému, tomu sa neodpustí.

¹¹ Keď vás budú vodiť do synagóg, pred úrady a vrchnosti, nestarajte sa, ako a čím sa budete brániť alebo čo budete hovoriť, ¹² lebo Duch Svätý vás v tú hodinu poučí, čo treba hovoriť.“

37–54. *Mt* 23, 23–36.

41. Farizeji dosiahnu odpustenie hriechov, a teda čisté svedomie, ak vrátia nahrabané veci, alebo ich rozdajú ako almužnu. Porov. Zachejove slová u *Lk* 19, 8.

12, 1–3. *Mt* 16, 6; 26–27; *Mk* 8, 15; 4, 22.

1. Pozri poznámku k *Mk* 8, 15.

4–12. *Mt* 10, 28–33, 17–20.

10. Pozri poznámku k *Mt* 12, 32.

Chráňte sa chamtivosti. – ¹³ Ktosi zo zástupu mu povedal: „Učiteľ, povedz môjmu bratovi, aby sa so mnou podelil o dedičstvo.“ ¹⁴ On mu odvetil: „Človeče, kto ma ustanovil za sudcu alebo rozdeľovača medzi vami?“ ¹⁵ A ostatným povedal: „Dajte si pozor a chráňte sa všetkej chamtivosti! Lebo aj keď má človek hojnosť všetkého, jeho život nezávisí od toho, čo má.“ ¹⁶ A povedal im aj podobnosť: „Istému boháčovi prinieslo pole veľkú úrodu. ¹⁷ Premýšľal a hovoril si: ‚Čo budem robiť? Veď nemám kde uložiť úrodu.‘ ¹⁸ Potom si povedal: ‚Toto urobím: Zrúcam svoje sýpky a postavím väčšie a tam uložíť všetko obilie i ostatný svoj majetok.‘ ¹⁹ Potom si povie: ‚Duša, máš veľké zásoby na mnohé roky. Odpočívaj, jedz, pi a veselo hodu!‘ ²⁰ Ale Boh mu povedal: ‚Blázon! Ešte tejto noci požiadajú od teba tvoj život, a čo si si nahobil, čie bude?‘ ²¹ Tak je to s tým, kto si hromadí poklady, a pred Bohom nie je bohatý.“

Dôvera v Božiu prozreteľnosť. – ²² A svojim učeníkom povedal: „Preto vám hovorím: Nebuďte ustarostení o život, čo budete jesť, ani o telo, čo si oblečiete. ²³ Veď život je viac ako jedlo a telo viac ako odev. ²⁴ Pozrite sa na havrany: Nesejú, ani nežnú, nemajú ani komoru, ani stodolu, a Boh ich živí. A vy ste o koľko viac ako vtáky! ²⁵ A kto z vás si môže starosťami pridať čo len lakeť k svojmu životu? ²⁶ Ak teda nemôžete ani to najmenšie, čo sa tak staráte o to ostatné? ²⁷ Pozrite sa na ľalie, ako rastú: nepracujú, nepradú; a hovorím vám: Ani Šalamún sa v celej svojej sláve neobliekal tak ako jediná z nich. ²⁸ Keď teda Boh takto oblieka rastlinu, ktorá je dnes na poli a zajtra ju hodia do pece, o čo skôr vás, vy maloverní?! ²⁹ Ani vy sa nezháňajte, čo budete jesť alebo čo budete piť, a nebuďte ustarostení! ³⁰ Veď toto všetko zháňajú ľudia tohto sveta. Váš Otec

predsa vie, že toto potrebujete. ³¹ Ale hľadajte jeho kráľovstvo a toto dostanete navyše.

Pravý poklad. – ³² Neboj sa, maličké stádo, lebo vášmu Otcovi sa zapáčilo dať vám kráľovstvo. ³³ Predajte, čo máte, a rozdajte ako almužnu! Robte si mešce, ktoré sa nezoderú, nevyčerpatel'ný poklad v nebi, kde sa zlodej nedostane a kde moľ neničí. ³⁴ Lebo kde je váš poklad, tam bude aj vaše srdce.

Výzva na bdelosť. – ³⁵ Bedrá majte opášané a lampy zažaté! ³⁶ Buďte podobní ľuďom, ktorí očakávajú svojho pána, keď sa má vrátiť zo svadby, aby mu otvorili hneď, ako príde a zaklope. ³⁷ Blahoslavení sluhovia, ktorých pán pri svojom príchode nájde bdieť. Veru, hovorím vám: Opáše sa, posadí ich k stolu a bude ich obsluhovať. ³⁸ A keď príde pred polnocou alebo až nad ránom a nájde ich bdieť, budú blahoslavení. ³⁹ Uvážte predsa: Keby hospodár vedel, v ktorú hodinu príde zlodej, nedovolil by mu vniknúť do svojho domu. ⁴⁰ Aj vy buďte pripravení, lebo Syn človeka príde v hodinu, o ktorej sa nenazdáte.“

Podobenstvo o vernom sluhovi. – ⁴¹ Peter mu povedal: „Pane, toto podobenstvo hovoríš iba nám, alebo všetkým?“ ⁴² Pán povedal: „Kto je teda verný a múdry správca, ktorého pán ustanoví nad svojou čeladou, aby jej načas dával určený pokrm? ⁴³ Blahoslavený sluha, ktorého pán pri svojom príchode nájde tak robiť. ⁴⁴ Veru, hovorím vám: Ustanoví ho nad všetkým, čo má. ⁴⁵ Ale keby si ten sluha v srdci povedal: ‚Môj pán voľajako nejde,‘ a začal by biť sluhov a služky, jesť, piť a opíjať sa, ⁴⁶ pán toho sluhu príde v deň, keď to najmenej čaká, a v hodinu, o ktorej nevie, oddelí ho a dá mu podiel medzi nevernými. ⁴⁷ Toho sluhu, ktorý poznal vôľu svojho pána, no nepripravil sa a nesplnil jeho vôľu, veľmi zbijú. ⁴⁸ Toho, ktorý ju nepoznal a urobil

22–31. Mt 6, 25–33.

32–34. Mt 6, 19–21.

35–40. Mt 24, 42–44; Mk 13, 33–37.

35. Židia nosili dlhší oblek. Preto pri práci alebo pri cestovaní bolo im treba šaty podpásať, aby im neprekážali v pohybe. Podpášané rúcho je znakom pracovitosti a neúnavnosti. Horiace svetlo naznačuje bdenie.

38. „Pred polnocou“ – „nad ránom“ doslovne: „O druhej a tretej stráži.“

41–48. Mt 24, 45–51.

niečo, za čo si zaslúži bitku, menej zbijú. Kto mnoho dostal, od toho sa bude mnoho požadovať, a komu veľa zverili, od toho budú viac žiadať.

Triedenie duchov. – ⁴⁹ Oheň som prišiel vrhnúť na zem; a čo chcem? Len aby už vzplanul! ⁵⁰ Ale krstom mám byť pokrstený, a ako mi je úzko, kým sa to nestane! ⁵¹ Myslíte si, že som prišiel darovať pokoj zemi? Nie, hovorím vám, ale rozdelenie. ⁵² Lebo odteraz sa päť ľudí v jednom dome rozdelí: traja proti dvom a dvaja proti trom. ⁵³ Rozdelia sa otec proti synovi a syn proti otcovi, matka proti dcére a dcéra proti matke, svokra proti neveste a nevesta proti svokre.“

Poznať znamenie čias. – ⁵⁴ Potom povedal zástupom: „Keď zbadáte, že na západe vystupuje oblak, hneď hovoríte: ‚Dážď príde,‘ a býva tak. ⁵⁵ A keď veje južný vietor, hovoríte: ‚Bude horúco,‘ a býva. ⁵⁶ Pokrytci, vzhľad zeme a neba viete posúdiť. Ako to, že terajší čas posúdiť neviete? ⁵⁷ Prečo sami od seba neúsúdite, čo je spravodlivé?

Zmieriť sa s protivníkom. – ⁵⁸ Keď ideš so svojim protivníkom pred vrchnosť, usiluj sa s ním cestou vyrovnáť, aby ťa nezavliekol k sudcovi, lebo sudca ťa vydá drábovi a dráb ťa vrhne do väzenia. ⁵⁹ Hovorím ti: Nevyjdeš odtiaľ, kým nezaplatíš do ostatného haliera.“

13 Prozreteľnosťná výzva na pokánie. – ¹ Niektorí z tých, čo tam boli v tom čase, rozprávali mu o Galilejčanoch, ktorých krv Pilát zmiešal s krvou ich obetí. ² On im povedal: „Myslíte si, že títo Galilejčania boli väčší hriešnici ako ostatní Galilejčania, keď tak trpeli? ³ Nie, hovorím vám, ale ak nebudete ro-

biť pokánie, všetci podobne zahyniete. ⁴ Alebo si myslíte, že tí osemnásti, čo na nich padla veža v Siloe a zabila ich, boli väčší vinníci ako ostatní obyvatelia Jeruzalema? ⁵ Nie, hovorím vám, ale ak nebudete robiť pokánie, všetci zahyniete podobne.“

Podobenstvo o neplodnom figovníku. – ⁶ A povedal toto podobenstvo: „Ktosi mal vo vinici zasadený figovník a prišiel hľadať na ňom ovocie, ale našiel. ⁷ Preto povedal vinohradníkovi: ‚Pozri, už tri roky chodím hľadať ovocie na tomto figovníku, a nič nenachádzam. Vytni ho! Načo ešte aj zem vyčerpáva?‘ ⁸ On mu odvetil: ‚Pane, nechaj ho ešte tento rok. Okopem ho a pohnojím. ⁹ Možno nabudúce prinesie ovocie. Ak nie, potom ho vytneš.‘“

Uzdravil zhrbenú ženu v sobotu. – ¹⁰ V sobotu učil v istej synagóge. ¹¹ Bola tam žena, ktorá osemnásť rokov mala ducha neduživosti. Bola zhrbená a nemohla sa ani trochu narovnať. ¹² Keď ju Ježiš zbadal, zavolať si ju a povedal jej: „Žena, si oslobodená od svojej choroby,“ ¹³ a vložil na ňu ruky. Ona sa hneď vzpriamila a oslavovala Boha.

¹⁴ Ale predstavený synagógy sa nahneval, že Ježiš v sobotu uzdravuje, i povedal zástupu: „Je šesť dní, keď treba pracovať; v tieto dni prichádzajte a dávajte sa uzdravovať, a nie v sobotu!“ ¹⁵ Pán mu odpovedal: „Pokrytci! Neodvážuje každý z vás v sobotu svojho vola alebo osla od jasiel a nevodí ho napájať? ¹⁶ A túto Abrahámovu dcéru, ktorú satan držal osemnásť rokov spútanú, nebolo treba vyslobodiť z tohto puta hoci aj v sobotu?“ ¹⁷ Keď to povedal, všetci jeho protivníci sa zahanbili, ale ľudia sa

49–53. Mt 10, 34–36.

49. „Oheň“ sa tu vysvetľuje rozlične. Ježiš priniesol na zem oheň, ktorý sa v dušiach ľudí rozhorí ako oheň lásky k Bohu. Každý to však nepochopí. Preto budú medzi ľuďmi roztržky, dokonca aj v rodinách.

54–56. Mt 16, 2–3.

56. Židia mali dosť možností poznať a presvedčiť sa, že Ježiš je Mesiáš, ktorého proroci predpovedali.

58–59. Mt 5, 25–26.

13, 1–5. Židia videli v nešťastí trest za zvlášť ťažké hriechy. Ježiš sa otázkou podrobnejšie nezaobera. Vyzýva iba na to, aby nešťastie iných viedlo ľudí k pokániu.

6–9. Figovník predstavuje židovský národ, o ktorý sa Boh trpezlivo stará. „Tri roky“ podľa niektorých sú tri roky Ježišovho účinkovania.

10–17. Uzdravenie chorej ženy je znakom, že sa blíži spása. Predstavený synagógy nechcel rozpoznať znamenia čias.

radovali zo všetkých slávnych skutkov, ktoré konal.

Podobenstvo o horčičnom zrnku. – ¹⁸ Potom povedal: „Čomu sa podobá Božie kráľovstvo, k čomu ho prirovnám? ¹⁹ Podobá sa horčičnému zrnku, ktoré človek vzal a zasial vo svojej záhrade. Keď vyrástlo, bol z neho strom a nebeské vtáky hniezdili na jeho konároch.“

Podobenstvo o kvase. – ²⁰ A zasa povedal: „K čomu prirovnám Božie kráľovstvo! ²¹ Podobá sa kvasu, ktorý žena vezme a vmiesi do troch mier múky, až sa všetko prekvásí.“

Kto bude spasený. – ²² Cestou do Jeruzalema prechádzal mestami a dedinami a učil. ²³ Ktosi sa ho spýtal: „Pane, je málo tých, čo budú spasení?“ On im povedal: ²⁴ „Usilujte sa vojsť tesnou bránou, lebo hovorím vám: Mnohí sa budú pokúšať vojsť, a nebudú môcť. ²⁵ Keď hospodár vstane a zatvorí dvere a vy zostanete vonku, začnete klopať na dvere a volať: ‚Pane, otvor nám!‘ A on vám povie: ‚Ja neviem, odkiaľ ste!‘ ²⁶ Vtedy začnete hovoriť: ‚Jedli sme s tebou a pili, na našich uliciach si učil.‘ ²⁷ Ale on vám povie: ‚Ja neviem, odkiaľ ste: odíďte odo mňa všetci, čo pášete nepravosť!‘ ²⁸ Tam bude plač a škrípanie zubami, až uvidíte, že Abrahám, Izák, Jakub a všetci proroci sú v Božom kráľovstve, a vy ste vyhodení von. ²⁹ A prídu od východu i západu, od severu i od juhu a budú stolať v Božom kráľovstve. ³⁰ A tak sú poslední, ktorí budú prvými, a sú prví, ktorí budú poslednými.“

Odkaz Herodesovi. – ³¹ V tú hodinu prišli niektorí farizeji a hovorili mu: „Odíď odtiaľto, lebo Herodes ťa chce zabiť.“ ³² On im povedal: „Choďte a povedzte tej líške: ‚Hľa, vyhánam zlých duchov a uzdravujem dnes i zajtra a tretie-

ho dňa dokončím. ³³ Ale dnes, zajtra a pozajtra musím ísť ďalej, lebo nie je možné, aby prorok zahynul mimo Jeruzalema.“

Nárek nad Jeruzalemom. – ³⁴ Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý zabíjaš prorokov a kameňuješ tých, čo boli k tebe poslaní, koľko ráz som chcel zhromaždiť tvoje deti ako sliepka svoje kuriatka pod krídla, a nechceli ste. ³⁵ Hľa, váš dom vám ostáva pustý. A hovorím vám: Už ma nevidíte, kým nepríde čas, keď budete hovoriť: ‚Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.‘“

14 V sobotu uzdravujte chorého na vodnatieľku. – ¹ V istú sobotu vošiel do domu ktoréhosi popredného farizeja stolať a oni ho pozorovali. ² A hľa, bol pred ním akýsi človek, ktorý mal vodnatieľku. ³ Tu sa Ježiš obrátil k zákonníkom a farizejom a opýtal sa: „Slobodno v sobotu uzdravovať, či nie?“ ⁴ Ale oni mlčali. Vzal ho teda, uzdravil ho a prepustil. ⁵ A tamtým povedal: „Ak niekomu z vás padne do studne syn alebo vól, nevytiahne ho hneď hoc aj v sobotu?“ ⁶ A nevedeli mu na to odpovedať.

Prvé a posledné miesto. – ⁷ Keď zbadal, ako si pozvaní vyberali popredné miesta, povedal im toto podobenstvo: ⁸ „Ak ťa niekto pozve na svadbu, nesadaj si na prvé miesto, lebo mohol pozvať niekoho vzácnejšieho, ako si ty; ⁹ a prišiel by ten, čo pozval teba i jeho, a povedal by ti: ‚Uvoľni miesto tomuto.‘ Vtedy by si musel s hanbou zaujať posledné miesto. ¹⁰ Ale keď ťa pozvú, choď, sadni si na posledné miesto. Potom príde ten, čo ťa pozval, a povie ti: ‚Priateľu, postúp vyššie!‘ Vtedy sa ti dostane pocty pred všetkými spolustolujúcimi. ¹¹ Lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený.“

18–19. *Mt* 13, 31–32; *Mk* 4, 30–32.

20–21. *Mt* 13, 33.

22–30. *Mt* 7, 13–14. 22–23; 25, 11–12; 8, 11–12.

23–24. Porov. poznámku k *Mt* 7, 13–14.

30. *Mt* 19, 30; 20, 16; *Mk* 10, 31.

31. Bol to kráľ Herodes Antipas.

33. Ježiš najprv splní svoju úlohu v stanovenom čase, ktorý mu určil Otec, a len potom ho stihne osud prorokov, smrť v Jeruzaleme.

34–35. *Mt* 23, 37–39.

35. *Ž* 118, 26.

Nezištné pozvanie hostí. – ¹² A tomu, čo ho pozval, povedal: „Keď dávaš obed alebo večeru, nevolaj svojich priateľov ani svojich bratov, ani príbuzných, ani bohatých susedov, aby nepozvali aj oni teba a mal by si odplatu.“ ¹³ Ale keď chystáš hostinu, pozvi chudobných, mrzákov, chromých a slepých. ¹⁴ A budeš blahoslavený, lebo oni sa ti nemajú čím odplatiť. No odplatu dostaneš pri vzkriesení spravodlivých.“

Podobenstvo o veľkej večeri. – ¹⁵ Keď to počul jeden zo spolustolujúcich, povedal mu: „Blahoslavený, kto bude jesť chlieb v Božom kráľovstve.“ ¹⁶ On mu povedal: „Istý človek pripravil veľkú večeru a pozval mnoho ľudí. ¹⁷ Keď nadišla hodina večere, poslal svojho sluhu, aby povedal pozvaným: ‚Poďte, už je všetko pripravené.‘ ¹⁸ A naraz sa začali všetci vyhovárať. Prvý mu povedal: ‚Kúpil som pole a musím si ho ísť pozrieť. Prosím ťa, ospravedlň ma!‘ ¹⁹ Druhý povedal: ‚Kúpil som päť záprahov volov a idem ich vyskúšať. Prosím ťa, ospravedlň ma!‘ ²⁰ A ďalší povedal: ‚Oženil som sa, a preto nemôžem prísť.‘ ²¹ Sluha sa vrátil a oznámil to svojmu pánovi. Vtedy sa hospodár rozhneval a povedal svojmu sluhovi: ‚Vyjdi rýchle na námestia a do ulíc mesta a priveď sem chudobných a mrzákov, slepých a chromých!‘ ²² A sluha hlásil: ‚Pane, stalo sa, ako si rozkázal, a ešte je miesto.‘ ²³ Tu pán povedal sluhovi: ‚Vyjdi na cesty a k ohradám a donúť vojsť všetkých, aby sa mi naplnil dom.‘ ²⁴ Lebo hovorím vám, že ani jeden z tamtých mužov, čo boli pozvaní, neokúsi moju večeru.“

Kto môže byť Ježišovým učeníkom. – ²⁵ Išli s ním veľké zástupy. Tu sa obrátil a povedal im: ²⁶ „Ak niekto prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca, matku, ženu, deti, bratov, sestry, ba aj svoj život, nemôže byť mojim učeníkom.“

²⁷ A kto ide za mnou a nenesie svoj kríž, nemôže byť mojim učeníkom.

²⁸ Ak niekto z vás chce stavať vežu, či si najprv nesadne a neprepočíta náklad, či má na jej dokončenie? ²⁹ Aby sa mu potom, keď položí základ a nebude ju môcť dostavať, nezačali všetci, čo to uvidia, posmievať: ³⁰ ‚Tento človek začal stavať, a nemohol dokončiť.‘ ³¹ Alebo keď sa kráľ chystá do boja s iným kráľom, či si najprv nesadne a neporozmýšľa, či sa môže s desiatimi tisícami postaviť proti tomu, ktorý ide proti nemu s dvadsiatimi tisícami? ³² Ak nie, vyšle posolstvo, kým je tamten ešte ďaleko, a prosí o podmienky mieru. ³³ Tak ani jeden z vás, ak sa nezriekne všetkého, čo má, nemôže byť mojim učeníkom.

³⁴ Soľ je dobrá. Ale ak aj soľ stratí chuť, čím ju napravia? ³⁵ Nehodí sa ani do zeme ani do hnoja, ale ju vyhodia von. Kto má uši na počúvanie, nech počúva.“

Tri podobenstvá o milosrdenstve, 15, 1 – 32

15 a) Podobenstvo o stratenej ovci. –

¹ Približovali sa k nemu všetci mýtnici a hriešnici a počúvali ho. ² Farizeji a zákonníci šomrali: „Tento prijíma hriešnikov a jedáva s nimi.“ ³ Preto im povedal toto podobenstvo: ⁴ „Ak má niekto z vás sto oviec a jednu z nich stratí, nenechá tých deväťdesiatdeväť na púšti a nepôjde za tou, čo sa stratila, kým ju nenájde? ⁵ A keď ju nájde, vezme ju s radosťou na plecيا, ⁶ a len čo príde domov, zvolá priateľov a susedov a povie im: ‚Radujte sa so mnou, lebo som našiel ovcu, čo sa mi stratila.‘ ⁷ Hovorím vám: Tak bude aj v nebi väčšia radosť nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie, ako nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými, ktorí pokánie nepotrebujú.“

14, 15–24. *Mt* 22, 1–10.

Hostina je obrazom nebeskej blaženosti. Povolání sú Židia, ktorí ako vyvolený národ mali prví vstupom do Cirkvi dosiahnuť spásu. Zavolaní z ulíc sú pohania.

25–35. *Mt* 10, 37–38; 16, 24; 5, 13; *Mk* 8, 34; 9, 50.

26. Výraz „nenávidieť“ je semitizmus a znamená „odsunúť do úzadia“ (porov. *Gn* 29, 30.31.33; *Dt* 21, 15 a nasl.; *Šdc* 14, 16). Ježiš Kristus žiada, aby ten, čo ho chce nasledovať, dal mu prednosť pred všetkými, aj pred vlastnými pokrvnými.

34. Pozri poznámku k *Mk* 9, 49.

15, 1–7. *Mt* 18, 12–14.

b) Podobenstvo o stratenej drachme. –
⁸ Alebo ak má žena desať drachmiem a jednu drachmu stratí, nezažne lampu, nevymetie dom a nehľadá starostlivo, kým ju nenájde? ⁹ A keď ju nájde, zvolá priateľky a susedky a povie: „Radujte sa so mnou, lebo som našla drachmu, čo som stratila.“ ¹⁰ Hovorím vám: „Takú radosť majú Boží anjeli z jedného hriešnika, ktorý robí pokánie.“

c) Podobenstvo o márnratnom synovi. – ¹¹ A pokračoval: „Istý človek mal dvoch synov. ¹² Mladší z nich povedal otcovi: „Otec, daj mi časť majetku, ktorá mi patrí.“ A on im rozdelil majetok. ¹³ O niekoľko dní si mladší syn všetko zobral, odcestoval do ďalekého kraja a tam svoj majetok hýrivým životom premárnil. ¹⁴ Keď všetko premrhal, nastal v tej krajine veľký hlad a on začal trpieť núdzou. ¹⁵ Išiel teda a uchýtil sa u istého obyvateľa tej krajiny a on ho poslal na svoje hospodárstvo svine pásť. ¹⁶ I túžil nasýtiť sa aspoň strukmi, čo žrali svine, ale nik mu ich nedával. ¹⁷ Vstúpil teda do seba a povedal si: „Koľko nádenníkov u môjho otca má chleba nazvyš, a ja tu hyniem od hladu. ¹⁸ Vstanem, pôjdem k svojmu otcovi a poviem mu: „Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. ¹⁹ Už nie som hoden volať sa tvojím synom. Prijmi ma ako jedného zo svojich nádenníkov.“ ²⁰ I vstal a šiel k svojmu otcovi.“

Ešte bol ďaleko, keď ho zazrel jeho otec, a bolo mu ho ľúto. Pribehol k nemu, hodil sa mu okolo krku a vybozkával ho. ²¹ Syn mu povedal: „Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom.“ ²² Ale otec povedal svojim sluhom: „Rýchlo prinesite najlepšie šaty a oblečte ho! Dajte mu

prsteň na ruku a obuv na nohy! ²³ Privedte vykrmené teľa a zabite ho. Jedzme a veselo hodujme, ²⁴ lebo tento môj syn bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.“ A začali hodovať.

²⁵ Jeho starší syn bol práve na poli. Keď sa vracal a približoval sa k domu, počul hudbu a tanec. ²⁶ Zavolať si jedného zo sluhov a pýtal sa, čo sa deje. ²⁷ Ten mu povedal: „Prišiel tvoj brat a tvoj otec zabil vykrmené teľa, lebo sa mu vrátil zdravý.“ ²⁸ On sa však nahneval a nechcel vojsť. Vyšiel teda otec a začal ho prosiť. ²⁹ Ale on odpovedal otcovi: „Už toľko rokov ti slúžim a nikdy som neprestúpil tvoj príkaz, a mne si nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. ³⁰ No keď prišiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s neviestkami, pre neho si zabil vykrmené teľa.“ ³¹ On mu na to povedal: „Syn môj, ty si stále so mnou a všetko, čo ja mám, je tvoje. ³² Ale patrilo sa hodovať a radosť sa, lebo tento tvoj brat bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.““

16 Podobenstvo o nepoctivom správcovi. – ¹ Učenikom povedal: „Bol istý bohatý človek, ktorý mal správcu, a toho obžalovali u neho, že mu rozhadzuje majetok. ² Zavolať si ho a povedal mu: „Čo to počúvam o tebe? Vydaj počet zo svojho šafárenia, lebo už nemôžeš ďalej šafáriť.“ ³ Správca si povedal: „Čo budem robiť, keď ma môj pán zbavuje správcovstva? Kopať nevládzem, žobrať sa hanbím. ⁴ Viem, čo urobím, aby ma niekde prijali do domu, keď ma zbavia správcovstva.“ ⁵ Zavolať si po jednom dlžníkov svojho pána a vrazil prvému: „Koľko dlhuješ môjmu pánovi?“ ⁶ On povedal:

8–10. Jedna drachma mala hodnotu jedného strieborného denára, čo bola jednodenná mzda. Nešlo teda o veľký peniaz, ale pre chudobnú ženu aj to bolo veľa.

11–32. Podobenstvo o márnratnom synovi sa považuje za najkrajšie podobenstvo. Zjavuje nám nekonečné Božie milosrdenstvo a lásku. Podobenstvo inak poukazuje aj na vnútorný svet kajúceho hriešnika.

16. „Struky“ sú pravdepodobne plody nejakého stromu v krajoch pri Stredozemnom mori, ktorými krmievali zvieratá.

18. „Proti nebu,“ t. j. proti Bohu. Židia sa usilovali vyhnúť priamemu menovaniu Boha a radšej z úcty používali opisné výrazy.

16, 1–8. Pán chváli nepoctivého správcu nie pre jeho nevernosť a nespravodlivosť, ktorej sa ešte aj v poslednej chvíli dopúšťal, ale chváli iba jeho múdru opatrnosť, ktorou sa chcel postarať o svoju budúcnosť. Podobenstvo nám chce povedať: „Ako vedia ľudia použiť všetku svoju múdrosť a vynaložiť všetku námahu na zaistenie svojej pozemskej budúcnosti, tak majú aj kresťania, „synovia svetla“, využiť prítomnosť v záujme budúcnosti svojej duše.“

„Sto kadí oleja.“ Vravel mu: „Tu máš svoj úpis, rýchlo si sadni a napíš päťdesiat.“⁷ Potom povedal inému: „A ty koľko dlhuješ?“ On vravel: „Sto meríc pšenice.“ Vravel mu: „Tu máš svoj úpis a napíš osemdesiat.“⁸ A pán pochválil nepoctivého správcu, že si opatrne počínal. Lebo synovia tohto sveta sú voči sebe navzájom predvídavejší ako synovia svetla.

Správne používanie majetku. – ⁹ Aj ja vám hovorím: „Robte si priateľov z nespravodlivej mamony, aby vás, až sa pomínie, prijali do večných príbytkov.“

¹⁰ Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom, a kto je nepoctivý v malom, je nepoctivý aj vo veľkom.

¹¹ Ak ste teda neboli verní v nespravodlivej mamone, kto vám zverí práve bohatstvo?¹² A ak ste neboli verní v cudzom, kto vám dá, čo je vaše?

¹³ Nijaký sluha nemôže slúžiť dvom pánom; pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridržať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť aj Bohu aj mamone.“

Proti farizejom, milovníkom peňazí. – ¹⁴ Toto všetko počúvali aj farizeji, ktorí mali radi peniaze, a posmievali sa mu.

¹⁵ Preto im povedal: „Vy sa robíte pred ľuďmi spravodlivými, ale Boh pozná vaše srdcia, lebo čo je u ľudí vznešené, pred Bohom je ohavné.“

Násilím na kráľovstvo. – ¹⁶ Zákon a Proroci sú až po Jána. Odvtedy sa zvestuje Božie kráľovstvo a každý naň ide násilím.

Trvácnosť zákona. – ¹⁷ Ľahšie sa pomínie nebo a zem, ako by zo Zákona vypadla jediná čiarka.

Nerozlučnosť manželstva. – ¹⁸ Každý,

kto prepúšťa svoju manželku a berie si inú, cudzoloží, a kto si berie takú, ktorú muž prepustil, cudzoloží.

Podobenstvo o boháčovi a Lazárovi. – ¹⁹ Bol istý bohatý človek. Obliekal sa do purpuru a kmentu a deň čo deň prepychovo hodoval.²⁰ Pri jeho bráne líhal akýsi žobrák, menom Lazár, plný vredov.²¹ Túžil nasýtiť sa z toho, čo padalo z boháčovho stola, a len psy prichádzali a lízali mu vredy.²² Keď žobrák umrel, anjeli ho zanesli do Abrahámovho lona. Zomrel aj boháč a pochovali ho.²³ A keď v pekle v mukách pozdvihol oči, zďaleka videl Abraháma a Lazára v jeho lone.²⁴ I zvolal: „Otec Abrahám, zľutuj sa nad mnou a pošli Lazára, nech si namočí aspoň koniec prsta vo vode a zvlaží mi jazyk, lebo sa hrozne trápim v tomto plameni!“²⁵ No Abrahám povedal: „Synu, spomeň si, že si dostal všetko dobré za svojho života a Lazár zasa iba zlé. Teraz sa on tu teší a ty sa trápiš.“²⁶ A okrem toho je medzi nami a vami veľká priepasť, takže nik – čo ako by chcel – nemôže prejsť odtiaľto k vám ani odtiaľ prekročiť k nám.“²⁷ Tu povedal: „Prosím ťa, Otče, pošli ho do domu môjho otca.“²⁸ Mám totiž piatich bratov; nech ich zaprisahá, aby sa nedostali aj oni na toto miesto múk.“²⁹ Abrahám mu odpovedal: „Majú Mojžiša a Prorokov, nech ich počúvajú.“³⁰ Ale on vravel: „Nie, otec Abrahám. Ak príde k nim niekto z mŕtvych, budú robiť pokánie.“³¹ Odpovedal mu: „Ak nepočúvajú Mojžiša a Prorokov, neveria, ani keby niekto z mŕtvych vstal.““

17 O pohoršení. – ¹ Potom povedal svojim učeníkom: „Nie je možné, aby

9. „Nespravodlivá mamona“ je majetok, na ktorom človek „stavia svoj život“, v čo „dôveruje“. Jeho získavanie a používanie sa často spája s nespravodlivosťou. – Aj hmotné veci máme využívať tak, aby nám nebránili, ale naopak, pomáhali získať večnú spásu.

13. Mt 6, 24.

16. Mt 11, 12–13.

Pozri poznámku k Mt 11, 12. – Prvé obdobie dejín spásy bolo obdobím Zákona a Prorokov. Čas prisľúbení sa končí Jánom Krstiteľom. V Ježišovi Kristovi nadišiel čas ich splnenia. Ním sa začína nový vek dejín spásy.

17. Mt 5, 18.

18. Mt 5, 32; 19, 9; Mk 10, 11–12.

19–31. Hriech boháča spočíval v tom, že svoj majetok používal iba pre seba a nevidel biedu Lazára. – „Veľká priepasť“ je obraz, ktorým sa vyjadruje skutočnosť, že nebo a peklo sú od seba večne vzdialené. – „Abrahámovo lono“ je starozákonný výraz, zodpovedá mu „uložili ho k otcom“ čiže k patriarchom. Obraz vyjadruje blízky vzťah s Abrahámom na mesiášskej hostine.

17, 1–2. Mt 18, 6–7; Mk 9, 42.

„Nie je možné“ – t. j. dnešný svet je už taký...

neprišli pohoršenia, ale beda tomu, skrze koho prichádzajú! ² Tomu by bolo lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a hodili ho do mora, ako by mal pohoršiť jedného z týchto maličkých. ³ Dávajte si pozor!

O odpúšťaní. – Keď sa tvoj brat prehreší, pokarhaj ho! Ak sa obráti, odpusť mu! ⁴ A keď sa aj sedem ráz za deň prehreší proti tebe a sedem ráz sa vráti k tebe a povie: „Ľutujem,“ odpusť mu!“

Sila viery. – ⁵ Apoštoli povedali Pánovi: „Daj nám väčšiu vieru!“ ⁶ Pán vravel: „Keby ste mali vieru ako horčičné zrnko a povedali by ste tejto moruši: ‚Vytrhni sa aj s koreňom a presad sa do mora,‘ poslúchla by vás.“

Neužitoční sluhovia. – ⁷ Kto z vás, čo máte sluhu, ktorý orie alebo pasie, povie mu, keď sa vráti z poľa: ‚Hneď si pod sadnúť k stolu?‘ ⁸ Vari mu nepovie skôr: ‚Priprav mi večeru, opáš sa a obsluhuj ma, kým sa nenajem a nenapijem; ty budeš jesť a piť až potom?‘ ⁹ Je azda povinný ďakovať sluhovi, že urobil, čo sa mu rozkázalo? ¹⁰ Tak aj vy, keď urobíte všetko, čo sa vám prikázalo, povedzte: ‚Sme neužitoční sluhovia, urobili sme, čo sme boli povinní urobiť.‘“

Desať malomocných. – ¹¹ Na ceste do Jeruzalema prechádzal pomedzi Samáriu a Galileu. ¹² Ako vchádzal do ktorejsi dediny, išlo oproti nemu desať malomocných mužov. Zďaleka zastali ¹³ a hlasne kričali: „Ježišu, učiteľ, zmiluj sa nad nami!“ ¹⁴ Keď ich uvidel, povedal: „Chodte, ukážte sa kňazom!“ A ako šli, boli očistení. ¹⁵ Len čo jeden z nich spozoroval, že je uzdravený, vrátil sa a veľkým hlasom velebil Boha. ¹⁶ Padol na tvár Ježišovi k nohám a ďakoval mu; a bol to Samaritán. ¹⁷ Ježiš na to povedal: „Neočistilo sa ich desať? A tí deviatí sú kde?“ ¹⁸ Nenašiel sa nik okrem toh-

to cudzinca, čo by sa bol vrátil a vzdal Bohu slávu!“ ¹⁹ A jemu povedal: „Vstaň a choď, tvoja viera ťa uzdravila.“

Príchod Božieho kráľovstva. – ²⁰ Keď sa ho farizeji opýtali, kedy príde Božie kráľovstvo, on im povedal: „Božie kráľovstvo neprichádza tak, že by sa to dalo spozorovať. ²¹ Ani nepovedia: ‚Aha, tu je!‘ alebo: ‚Tamto je!‘, lebo Božie kráľovstvo je medzi vami.“

Deň Syna človeka. – ²² A učeníkom povedal: „Prídu dni, keď si budete žiadať uvidieť jeden z dní Syna človeka, ale neuvidíte. ²³ A povedia vám: ‚Hľa, tu je!‘, ‚Hľa, tamto je!‘ Nechodte nikde, nebežte za nimi! ²⁴ Lebo ako blesk, keď sa zablyсне, ožiari všetko od jedného kraja neba až po druhý, tak aj Syn človeka v svoj deň. ²⁵ Ale najprv musí mnoho trpieť a toto pokolenie ho zavrhnú. ²⁶ Ako bolo za dní Noema, tak bude aj za dní Syna človeka. ²⁷ Ľudia jedli, pili, ženili sa a vydávali až do dňa, keď Noe vošiel do korába. Tu prišla potopa a zahubila všetkých. ²⁸ Podobne, ako to bolo za dní Lota: ľudia jedli, pili, kupovali, predávali, sadili, stavali, ²⁹ ale v deň, keď Lot odišiel zo Sodomy, spustil sa oheň a síra z neba a všetkých zahubili. ³⁰ Priam tak bude aj v deň, keď sa zjaví Syn človeka. ³¹ Kto bude v ten deň na streche a veci bude mať v dome, nech nezostupuje vziať si ich, a kto bude na poli, nech sa takisto nevracia nazad. ³² Spomeňte si na Lotovu ženu. ³³ Kto sa bude usilovať zachrániť si život, stratí ho, a kto ho stratí, získa ho. ³⁴ Hovorím vám: V tú noc budú dvaja na jednej posteli: jeden bude vzatý a druhý sa ponechá. ³⁵ Dve budú spolu mlieť: jedna bude vzatá, druhá sa ponechá.“ ⁽³⁶⁾

³⁷ Oni sa ho opýtali: „Kde, Pane?“ On im povedal: „Kde bude mŕtvola, tam sa zhromaždia aj orly.“

3–4. *Mt* 18, 15. 21–22.

5–6. *Mt* 17, 20; 21, 21; *Mk* 11, 23.

23. *Mt* 24, 23; *Mk* 13, 21.

24. *Mt* 24, 27.

26–27. *Mt* 24, 37–39.

31. *Mt* 24, 17–18; *Mk* 13, 15–16.

33. *Mt* 10, 39; *Mk* 8, 35.

34–35. *Mt* 24, 40–41.

36. „Dvaja budú na poli, jeden bude vzatý, druhý sa ponechá.“ Je to interpolácia z *Mt* 24, 41, preto verš Neovulgáta vynecháva.

37. *Mt* 24, 28.

Ježiš tu cituje príslovie; ako sa orly zletia na miesto, kde je mŕtvola, tak sa pri poslednom

18 Podobenstvo o sudcovi a vdove. –

¹ Rozpovedal im podobentvo, ako sa treba stále modliť a neochabovať: ² „V istom meste bol sudca, ktorý sa Boha nebál a ľudí nehanbil. ³ Bola v tom meste aj vdova, ktorá k nemu chodila s prosbou: ‚Obráň ma pred mojím protivníkom.‘ ⁴ Ale on dlho nechcel. No potom si povedal: ‚Hoci sa Boha nebojím a ľudí sa nehanbím, ⁵ obránim tú vdovu, keď ma tak unúva, aby napokon neprišla a neudrela ma po tvári.‘“ ⁶ A Pán povedal: „Počúvajte, čo hovorí nespravodlivý sudca! ⁷ A Boh neobráni svojich vyvolených, čo k nemu volajú dňom i nocou, a bude k nim nevšímavý? ⁸ Hovorím vám: Zaraz ich obráni. Ale nájde Syn človeka vieru na zemi, keď príde?“

Farizej a mýtnik. – ⁹ Tým, čo si namýšľali, že sú spravodliví, a ostatnými pohrdali, povedal toto podobenstvo: ¹⁰ „Dvaja ľudia vstúpili do chrámu modliť sa. Jeden bol farizej, druhý mýtnik. ¹¹ Farizej sa postavil a takto sa v sebe modlil: ‚Bože, ďakujem ti, že nie som ako ostatní ľudia: vydierači, nespravodlivci, cudzoložníci alebo aj ako tento mýtnik. ¹² Postím sa dva razy do týždňa, dávam desiatky zo všetkého, čo mám.‘ ¹³ Mýtnik stál celkom vzadu a neodvážil sa ani oči k nebu zdvihnúť, ale bil sa do prs a hovoril: ‚Bože, buď milostivý mne hriešnemu.‘ ¹⁴ Hovorím vám: Tento odišiel domov ospravedlnený, a nie tamten. Lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponizuje, bude povýšený.“

Ježiš a deti. – ¹⁵ Prinášali k nemu aj nemluvňatá, aby sa ich dotkol. Keď to videli učeníci, okrikovali ich. ¹⁶ Ale Ježiš si ich zavolať a povedal: „Nechajte deti prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takým patrí Božie kráľovstvo! ¹⁷ Veru, hovorím vám: Kto neprijme Božie kráľovstvo ako dieťa, nevojde doň.“

súde vyvolení zhromaždia vôkol Syna človeka.

18, 9–14. Modlitbe farizeja chýba najpotrebnejšia vlastnosť: pokora, uznanie svojej závislosti od Boha, čo práve obsahovala modlitba mýtnika.

15–17. *Mt* 19, 13–15; *Mk* 10, 13–16.

18–27. *Mt* 19, 16–22; *Mk* 10, 17–22.

Mt hovorí o mladíkovi, *Mk* o nejakom mužovi, kým *Lk* presne uvádza, že ide o poprednú osobu.

28–30. *Mt* 19, 27–29; *Mk* 10, 28–30.

31–34. *Mt* 20, 17–19; *Mk* 10, 32–34.

35–43. *Mt* 20, 29–34; *Mk* 10, 46–52.

O rozdieloch u *Mt* a u *Mk* a *Lk* pozri poznámku k *Mk* 10, 46.

Bohatý popredný muž. – ¹⁸ Tu sa ho ktorýsi popredný muž opýtal: „Učiteľ dobrý, čo mám robiť, aby som bol dedičom večného života?“ ¹⁹ Ježiš mu povedal: „Prečo ma nazývaš dobrým? Nik nie je dobrý, jedine Boh. ²⁰ Poznáš prikázania: *Nescudzoložíš! Nezabiješ! Nepokradneš! Nebudeš krivo svedčiť! Cti svojho otca i matku!*“ ²¹ On vrazil: „Toto všetko som zachovával od mladosti.“ ²² Keď to Ježiš počul, povedal mu: „Ešte ti jedno chýba. Predaj všetko, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma.“ ²³ Keď to počul, zosmutnel, lebo bol veľmi bohatý. ²⁴ Ježiš, vidiac, ako zosmutnel, povedal: „Ako ťažko vchádzajú do Božieho kráľovstva tí, čo majú majetky! ²⁵ Ľahšie je ťave prejsť cez ucho ihly, ako boháčovi vojsť do Božieho kráľovstva.“ ²⁶ Tí, čo to počuli, povedali: „Kto potom môže byť spasený?“ ²⁷ On im povedal: „Čo je nemožné ľuďom, je možné Bohu.“

Odmena tým, čo opustili všetko. –

²⁸ Peter vrazil: „Pozri, my sme opustili, čo sme mali, a išli sme za tebou.“ ²⁹ On im povedal: „Veru, hovorím vám: Niet nikoho, kto pre Božie kráľovstvo opustí dom alebo ženu, alebo bratov, alebo rodičov, alebo deti, ³⁰ aby nedostal oveľa viac v tomto čase a v budúcom veku večný život.“

Tretia predpoveď utrpenia. – ³¹ Vtedy si vzal Dvanástich a hovoril im: „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema a splní sa všetko, čo napísali Proroci o Synovi človeka. ³² Vydajú ho pohanom, vysmejú, potupia a oplujú, ³³ zbičujú ho a zabijú, ³⁴ ale on tretieho dňa vstane z mŕtvych. Toto slovo im zostalo zahalené a nepochopili, čo hovoril.“

Uzdravenie slepca pri Jerichu. – ³⁵ Keď sa približoval k Jerichu, sedel pri ceste

akýsi slepec a žobral. ³⁶ Keď počul, že tadiaľ prechádza zástup, pýtal sa, čo sa deje. ³⁷ Povedali mu: „Ježiš Nazaretský ide tadiaľto.“ ³⁸ Tu vykrikol: „Ježišu, Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ ³⁹ Tí, čo išli popredku, ho okríkali, aby mlčal. Ale on ešte väčšmi kričal: „Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ ⁴⁰ Ježiš zastal a kázal, aby ho priviedli k nemu. Keď sa priblížil, opýtal sa ho: ⁴¹ „Čo chceš, aby som ti urobil?“ On odpovedal: „Pane, aby som videl.“ ⁴² A Ježiš mu povedal: „Pozeraj! Tvoja viera ťa uzdravila.“ ⁴³ A hneď videl, šiel za ním a velebil Boha. Aj všetok ľud, keď to videl, vzdával Bohu chválu.

19 Zachej. – ¹ Potom vošiel do Jericha a prechádzal cezeň. ² A tu muž, menom Zachej, ktorý bol hlavným mýtnikom a bol bohatý, ³ zatúžil vidieť Ježiša, kto to je, ale nemohol pre zástup, lebo bol malej postavy. ⁴ Bežal teda napred a vyšiel na planý figovník, aby ho uvidel, lebo práve tade mal ísť. ⁵ Keď Ježiš prišiel na to miesto, pozrel sa hore a povedal mu: „Zachej, poď rýchlo dolu, lebo dnes musím zostať v tvojom dome!“ ⁶ On chytro zišiel a prijal ho s radosťou. ⁷ Keď to videli, všetci šomrali: „Vošiel k hriešnemu človeku!“ ⁸ Ale Zachej vstal a povedal Pánovi: „Pane, polovicu svojho majetku dám chudobným, a ak som niekoho oklamal, vrátim štvornásobne.“ ⁹ Ježiš mu povedal: „Dnes prišla spása do tohto domu. Veď aj on je Abrahámovým synom. ¹⁰ Lebo Syn človeka prišiel hľadať a zachrániť, čo sa stratilo.“

Podobenstvo o múnach. – ¹¹ Tým, čo to počuli, pridali ešte podobenstvo, lebo bol blízko Jeruzalema a oni si mysleli, že sa už zjaví Božie kráľovstvo. ¹² A tak povedal: „Istý človek vznešeného pôvodu odchádzal do ďalekej krajiny prevziať kráľovstvo a potom sa mal vrátiť. ¹³ Zavolať si svojich desiatich sluhov, dal im desať mín a povedal im: ‚Obchodujte, kým sa nevrátim.‘ ¹⁴ Ale jeho občania ho nenávideli a vyslali za ním posolstvo s odkazom: ‚Nechceme, aby tento nad

nami kraľoval.‘ ¹⁵ Keď sa po prevzatí kráľovstva vrátil, dal si zavolať sluhov, ktorým dal peniaze, aby zistil, koľko kto získal. ¹⁶ Prišiel prvý a vravel: ‚Pane, tvoja mína získala desať mín.‘ ¹⁷ On mu povedal: ‚Správne, dobrý sluha; pretože si bol verný v maličkosti, maj moc nad desiatimi mestami.‘ ¹⁸ Prišiel druhý a vravel: ‚Pane, tvoja mína vyniesla päť mín.‘ ¹⁹ Aj tomuto povedal: ‚Ty maj moc nad piatimi mestami.‘ ²⁰ Iný prišiel a hovoril: ‚Pane, hľa, tvoja mína. Mal som ju uloženú v šatke; ²¹ bál som sa ťa, lebo si prísny človek: berieš, čo si si neuložil, a žneš, čo si nezasial.‘ ²² On mu povedal: ‚Zlý sluha! Podľa tvojich vlastných slov ťa súdim. Vedel si, že som prísny človek, že beriem, čo som si neuložil, a žnem, čo som nezasial? ²³ Prečo si teda nedal moje peniaze peňazomencom a ja by som si ich bol po návrate vybral aj s úrokmi?‘ ²⁴ A tým, čo tam stáli, povedal: ‚Vezmite mu mínu a dajte ju tomu, čo má desať mín.‘ ²⁵ Oni mu vraveli: ‚Pane, veď má desať mín!‘ ²⁶ Hovorím vám: ‚Každému, kto má, ešte sa pridá, ale kto nemá, tomu sa vezme aj to, čo má.‘ ²⁷ A mojich nepriateľov, čo nechceli, aby som nad nimi kraľoval, priveďte sem a pobite ich predo mnou!‘“

V. Ježišovo účinkovanie v Jeruzaleme, 19, 28 – 21, 38

Slávnostný vstup do Jeruzalema. – ²⁸ Ako to povedal, išiel popredku a uberal sa do Jeruzalema. ²⁹ Keď sa priblížil k Betfage a Betánii pri hore, ktorá sa volá Olivová, poslal dvoch učeníkov ³⁰ so slovami: „Choďte do dediny, čo je pred vami. Len čo do nej vojdete, nájdete priviazané osliatko, na ktorom nikdy nijaký človek nesedel. Odviažte ho a priveďte! ³¹ A keby sa vás niekto opýtal: ‚Prečo ho odväzujete?‘ poviete: ‚Pán ho potrebuje.‘“ ³² Tí, ktorých poslal, odišli a našli všetko tak, ako im povedal. ³³ Keď osliatko odväzovali, povedali im jeho majiteľa: „Prečo odväzujete osliatko?“ ³⁴ Oni povedali: „Pán ho potrebuje.“ ³⁵ Osliatko priviedli k Ježišovi,

19,11–27. Mt 25,14–30.

Matúš uvádza iba podobné podobenstvo. – Mína bola minca v hodnote asi 1/2 kg striebra. 28–40. Mt 21, 1–11; Mk 11, 1–11; Jn 12, 12–19.

prehodili cezeň svoje plášte a posadili naň Ježiša.³⁶ Ako šiel, prestierali na cestu svoje plášte.³⁷ A keď sa už blížil k úpätiu Olivovej hory, začali celé zástupy učeníkov radostne veľkým hlasom chváliť Boha za všetky zázraky, ktoré videli,³⁸ a volali:

„Požehnaný kráľ, ktorý prichádza v mene Pánovom!

Pokoj na nebi a sláva na výsostiach!“

³⁹ Vtedy mu niektorí farizeji zo zástupu povedali: „Učiteľ, napomeň svojich učeníkov!“⁴⁰ On odvetil: „Hovorím vám: Ak oni budú mlčať, budú kričať kameň.“

Ježiš plače nad Jeruzalemom. – ⁴¹ Keď sa priblížil a zazrel mesto, plakal nad ním⁴² a hovoril: „Kiež by si aj ty v tento deň spoznalo, čo ti prináša pokoj! Ale teraz je to skryté tvojimi očami.“⁴³ Lebo prídu na teba dni, keď ťa tvoji nepriatelia oboženú valom, obklúčia ťa a zovrú zo všetkých strán,⁴⁴ zrovnajú so zemou teba i tvoje deti v tebe a nenechajú v tebe kameň na kameni, lebo si nespoznalo čas svojho navštívenia.“

Ježiš vyháňa kupcov z chrámu. – ⁴⁵ Keď vošiel do chrámu, začal vyháňať predavačov⁴⁶ a povedal im: „Napísané je: *„Môj dom bude domom modlitby.“* A vy ste z neho urobili *lotrovský pelech.*“

Ježiš učí v chráme. – ⁴⁷ A denne učil v chráme. Ale veľkňazi, zákonníci a vodcovia ľudu sa usilovali zabiť ho.⁴⁸ Ibaže nevedeli, čo robiť, lebo všetok ľud na ňom visel a počúval ho.

20 Odkiaľ je Kristova moc. – ¹ Keď v istý deň učil ľud v chráme a hlásal evanjelium, prepadli ho veľkňazi a zákonníci so staršími² a hovorili mu: „Povedz nám: Akou mocou toto robíš alebo kto je ten, čo ti dal túto moc?“³ On im povedal: „Aj ja sa vás na niečo spýtam. Povedzte mi: ⁴ Jánov krst bol z neba, či od ľudí?“⁵ Oni rozmýšľali a hovo-

rili si: „Ak povieme: Z neba, povie: „Prečo ste mu neuverili?“⁶ Ale ak povieme: Od ľudí, všetok ľud nás ukameňuje, lebo je presvedčený, že Ján je prorok.“⁷ Odpovedali teda, že nevedia, odkiaľ bol.⁸ A Ježiš im odvetil: „Ani ja vám nepoviem, akou mocou toto robím.“

Podobenstvo o zlých vinohradníkoch. – ⁹ Potom začal rozprávať ľudu toto podobenstvo: „Istý človek vysadil vinicu, prenajal ju vinohradníkom a na dlhý čas odcestoval.“¹⁰ V stanovenom čase poslal k vinohradníkom sluhu, aby mu dali podiel úrody z vinice. Ale vinohradníci ho zbili a prepustili ho naprázdno.¹¹ Poslal druhého sluhu. Aj toho zbili, potupili a prepustili naprázdno.¹² Poslal aj tretieho, a oni ho dorážali a vyhodili.¹³ Vtedy pán vinice povedal: „Čo urobím? Pošlem svojho milovaného syna. K nemu azda budú mať úctu.“¹⁴ Ale keď ho vinohradníci zazreli, poradili sa a povedali si: „To je dedič. Zabime ho, aby bolo dedičstvo naše!“¹⁵ Vyvliekli ho z vinice a zabili. Čo im teda urobí pán vinice?¹⁶ Príde, týchto vinohradníkov zahubí a vinicu dá iným.“

Keď to počuli, povedali: „Len to nie!“¹⁷ On sa na nich pozrel a povedal: „Čo teda znamená, čo je napísané:

„Kameň, čo staviteľia zavrhli, stal sa kameňom uholným?“

¹⁸ Každý, kto padne na ten kameň, doľáme sa, a na koho on padne, toho rozdlávi.“¹⁹ Zákonníci a veľkňazi chceli v tú hodinu položiť na neho ruky, len sa báli ľudu. Vybádali totiž, že to o nich povedal toto podobenstvo.

Spor o dani cisárovi. – ²⁰ Striehli na neho a poslali úskočníkov, ktorí predstierali, že sú spravodliví, aby ho podchytili v reči a mohli ho vydať vrchnosti a vladárovej moci.²¹ Opýtali sa ho: „Učiteľ, vieme, že správne hovoríš a učíš a že nehľadíš na osobu, ale podľa pravdy učíš Božej ceste.“²² Smieme platiť

38. Ž 118, 26.

45–48. Mt 21, 12–13; Mk 11, 15–17; Jn 2, 14–16.

Jn hovorí, že Ježiš vyhnal aj na začiatku svojho účinkovania predavačov z chrámu.

20, 1–8. Mt 21, 23–27; Mk 11, 27–33.

9–19. Mt 21, 33–46; Mk 12, 1–12.

17. Ž 118, 22.

20–26. Mt 22, 15–22; Mk 12, 13–17.

cisárovi daň, či nie?“²³ On však prehliadol ich lesť a povedal im: ²⁴ „Ukážte mi denár! Čí obraz je na ňom a nápis?“²⁵ Oni odpovedali: „Cisárov.“ Tu im povedal: „Dávajte teda, čo je cisárovo, cisárovi, a čo je Božie, Bohu!“²⁶ A nepodarilo sa im podchytiť ho v reči pred ľudom, ale žasli nad jeho odpoveďou a umĺkli.

Spor o vzkriesení. – ²⁷ Tu prišli k nemu niektorí saduceji, ktorí popierajú zmŕtvychvstanie, a pýtali sa ho: ²⁸ „Učiteľ, Mojžiš nám napísal, že ak niekomu zomrie brat, ktorý mal ženu, ale bol bezdetný, jeho brat si ju má vziať za manželku a splodiť svojmu bratovi potomka.²⁹ Bolo teda sedem bratov. Prvý sa oženil a zomrel bezdetný.³⁰ Vzal si ju druhý,³¹ potom aj tretí a takisto všetci siedmi. Ale nezanechali deti a pomreli.³² Napokon zomrela aj žena.³³ Nuž ktorému z nich bude žena manželkou pri vzkriesení? Veď ju mali siedmi za manželku.“³⁴ Ježiš im povedal: „Synovia tohto veku sa ženia a vydávajú.³⁵ Ale tí, čo sú uznaní za hodných tamtoho veku a zmŕtvychvstania, už sa neženia, ani nevydávajú.³⁶ Už ani umrieť nemôžu, lebo sú ako anjeli a sú Božími synmi, pretože sú synmi vzkriesenia.³⁷ A že mŕtvi naozaj vstanú, naznačil aj Mojžiš v stati o kríku, keď nazýva *„Pána Bohom Abraháma, Bohom Izáka a Bohom Jakuba“*.³⁸ A on nie je bohom mŕtvych, ale živých, lebo pre neho všetci žijú.“³⁹ Tu niektorí zákonníci povedali: „Učiteľ, dobre si to povedal.“⁴⁰ A už sa ho neodvážili na nič vypytovať.

Kristus, Dávidov syn a Pán. – ⁴¹ On im povedal: „Ako môžu hovoriť, že Mesiáš je Dávidov syn?“⁴² Veď sám Dávid hovorí v knihe Žalmov:

„Pán povedal môjmu Pánovi: Sed' po mojej pravici,

⁴³ *kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku tvojim nohám.“*

⁴⁴ Dávid ho teda volá Pánom; ako potom môže byť jeho synom?“

Varovanie pred zákonníkmi. – ⁴⁵ Ako ho počúval všetok ľud, povedal svojim učeníkom: ⁴⁶ „Chráňte sa zákonníkov, ktorí radi chodia v dlhých rúchach, radi majú pozdravy na uliciach, prvé stolice v synagógach a popredné miesta na hostinách.⁴⁷ Vyjedajú domy vdov a naoko sa dlho modlia. Takých postihne prísnejší súd.“

21 Obeta vdovy. – ¹ Keď sa rozhlídal, videl boháčov, ako hádžu svoje dary do chrámovej pokladnice. ² Videl aj akúsi chudobnú vdovu, ako ta vhodila dve drobné mince, ³ a povedal: „Veru, hovorím vám: Táto chudobná vdova vhodila viac ako všetci ostatní. ⁴ Lebo títo všetci dávali dary zo svojho nadbytku, ale ona pri svojej chudobe dala všetko, čo mala, celé svoje živobytie.“

Eschatologická reč, 21, 5 – 36

Predchádzajúce znamenia. – ⁵ Keď niektorí hovorili o chráme, že je vyzdobený krásnymi kameňmi a pamätnými darmi, povedal: ⁶ „Prídu dni, keď z toho, čo vidíte, nezostane kameň na kameni; všetko bude zborené.“⁷ Oni sa ho opýtali: „Učiteľ, kedy to bude a aké bude znamenie, keď sa to začne diať?“⁸ On odpovedal: „Dajte si pozor, aby vás nezviedli. Lebo prídu mnohí a v mojom mene budú hovoriť: ‚To som ja‘ a: ‚Ten čas je už blízko.‘ Nechodte za nimi!“⁹ A keď budete počuť o vojnách a nepokojoch, neľakajte sa! Toto musí prísť predtým, ale koniec nebude hneď!“¹⁰

¹⁰ Potom im povedal: „Národ povstane proti národu a kráľovstvo proti

27–40. *Mt* 22, 23–33; *Mk* 12, 18–27.

28. *Dt* 25, 5.

Porov. poznámku k *Mt* 22, 24.

37. *Ex* 3, 2–6.

41–44. *Mt* 22, 41–45; *Mk* 12, 35–37.

42. *Ž* 110, 1.

45–47. *Mt* 23, 1.5.7; *Mk* 12, 38–40.

21, 1–4. *Mk* 12, 41–44.

5–7. *Mt* 24, 1–3; *Mk* 13, 1–4.

8–19. *Mt* 24, 4–22; *Mk* 13, 5–13.

kráľovstvu.¹¹ Budú veľké zemetrasenia a miestami hlad a mor, budú hrôzy a veľké znamenia na nebi.¹² Ale pred tým všetkým položia na vás ruky a budú vás prenasledovať, vydajú vás synagógam a uväznia vás, budú vás vláčiť pred kráľov a vladárov pre moje meno.¹³ To sa vám stane, aby ste vydali svedectvo.¹⁴ Zaumieňte si teda, že nebudete dopredu premýšľať, ako sa brániť,¹⁵ lebo ja vám dám výrečnosť a múdrosť, ktorej nebudú môcť všetci vaši protivníci odolať ani protirečiť.¹⁶ Budú vás zrádzať aj rodičia, bratia, príbuzní a priatelia a niektorých z vás pripraví o život.¹⁷ Všetci vás budú nenávidieť pre moje meno.¹⁸ Ale ani vlas sa vám z hlavy nestratí.¹⁹ Ak vytrváte, zachováte si život.

Veľké súženie v Jeruzaleme. – ²⁰ Keď uvidíte, že vojsko obkľučuje Jeruzalem, vedzte, že sa priblížilo jeho spustošenie.²¹ Vtedy tí, čo budú v Judei, nech utečú do hôr. Tí však, čo budú v meste, nech z neho odídu, a tí, čo budú na vidieku, nech doň nevchádzajú,²² lebo to budú dni pomsty, aby sa splnilo všetko, čo je napísané.²³ Beda ťarchavým ženám a tým, čo budú v tie dni pridávať! Lebo bude veľké súženie na zemi a hnev proti tomuto ľudu.²⁴ Budú padať ostrým meča, odvedú ich do zajatia medzi všetky národy a po Jeruzaleme budú šliapať pohania, kým sa nenaplní čas pohanov.

Príchod Syna človeka. – ²⁵ Budú znamenia na slnku a mesiaci i na hviezdach a na zemi budú národy plné úzkosti a zmätku z hukotu mora a vlnobitia.²⁶ Ľudia budú zmierať od strachu a očakávania toho, čo príde na svet, lebo *nebeské mocnosti* sa budú chvieť.²⁷ Vtedy uvidia *Syna človeka prichádzať v oblaku* s mocou a veľkou slávou.

²⁸ Keď sa to začne diať, vzpriamte sa, zodvihnite hlavu, lebo sa blíži vaše vykúpenie.“

Poučenie od figovníka. – ²⁹ A povedal im podobenstvo: „Pozrite sa na figovník a na ostatné stromy!³⁰ Keď vidíte, že pučia, sami viete, že je už blízko leto.³¹ Tak

aj vy, až uvidíte, že sa toto deje, vedzte, že je blízko Božie kráľovstvo.³² Veru, hovorím vám: Nepominie sa toto pokolenie, kým sa to všetko nestane.³³ Nebo a zem sa pomínú, ale moje slová sa nepomínú.

Výzva bdieť. – ³⁴ Dávajte si pozor, aby vaše srdcia neotťaželi obžerstvom, opilstvom a starosťami o tento život, aby vás onen deň neprekvapil.³⁵ Lebo príde ako osídlo na všetkých, čo bývajú na povrchu celej zeme.³⁶ Preto bďte celý čas a modlite sa, aby ste mohli uniknúť všetkému tomu, čo má prísť, a postaviť sa pred Syna človeka.“

Ježišove posledné dni. – ³⁷ Cez deň učil v chráme, ale na noc vychádzal von a zdržiaval sa na hore, ktorá sa volá Olivová.³⁸ A všetok ľud sa skoro ráno hrnul k nemu do chrámu počúvať ho.

VI. Umučenie, 22, 1 – 23, 56

22 Judášova zrada. – ¹ Blížili sa sviatky Nekvasených chlebov, ktoré sa nazývajú Veľká noc.² Veľkňazi a zákoníci hľadali spôsob, ako ho zabiť; báli sa však ľudu.³ Tu vošiel satan do Judáša, ktorý sa volal Iškarjotský a bol jedným z Dvanástich;⁴ i šiel a dohodol sa s veľkňazmi a veliteľmi stráže, ako im ho vydá.⁵ Tí sa potešili a dohodli sa, že mu dajú peniaze.⁶ On súhlasil a hľadal príležitosť vydať im ho, keď s ním nebude zástup.

Príprava veľkonočnej večere. – ⁷ Prišiel deň Nekvasených chlebov, keď bolo treba zabiť veľkonočného baránka.⁸ Poslal Petra a Jána so slovami: „Choďte a pripravte nám veľkonočnú večeru!“⁹ Oni sa ho opýtali: „Kde ju máme pripraviť?“¹⁰ Povedal im: „Len čo vojdete do mesta, stretnete človeka, ktorý bude niesť džbán vody. Choďte za ním do domu, do ktorého vojde,¹¹ a majiteľovi domu povedzte: ‚Učiteľ ti odkazuje: Kde je miestnosť, v ktorej by som mohol jesť so svojimi učeníkmi veľkonočného baránka?‘¹² On vám ukáže

20–24. *Mt* 24, 15–21; *Mk* 13, 14–19.

25–28. *Mt* 24, 29–31; *Mk* 13, 24–27.

29–33. *Mt* 24, 32–35; *Mk* 13, 28–31.

22, 1–6. *Mt* 26, 1–5. 14–16; *Mk* 14, 1–2. 10–11.

7–13. *Mt* 26, 17–19; *Mk* 14, 12–16.

veľkú prestretú hornú sieň. Tam pripravte.“¹³ Išli teda a všetko našli tak, ako im povedal. A pripravili veľkonočného baránka.

Ustanovenie Eucharistie. – ¹⁴ Keď prišla hodina, zasadol za stôl a apoštoli s ním. ¹⁵ Tu im povedal: „Veľmi som túžil jesť s vami tohto veľkonočného baránka skôr, ako budem trpieť. ¹⁶ Lebo hovorím vám: Už ho nebudem jesť, kým sa nenaplní v Božom kráľovstve.“¹⁷ Vzal kalich, vzdával vďaky a povedal: „Vezmite ho a rozdeľte si ho medzi sebou. ¹⁸ Lebo hovorím vám: Odteraz už nebudem piť z plodu viniča, kým nepríde Božie kráľovstvo.“¹⁹ Potom vzal chlieb a vzdával vďaky, lámal ho a dával im, hovoriac: „Toto je moje telo, ktoré sa dáva za vás. Toto robte na moju pamiatku.“²⁰ Podobne po večeri vzal kalich a hovoril: „Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás.

Označenie zradcu. – ²¹ A hľa, ruka môjho zradcu je so mnou na stole. ²² Syn človeka síce ide, ako je určené, ale beda človeku, ktorý ho zradza!“²³ A oni sa začali jeden druhého vypytovať, kto z nich by to mohol urobiť.

Spor učeníkov o prvenstvo. – ²⁴ Vznikol medzi nimi aj spor, kto je z nich asi najväčší. ²⁵ Povedal im: „Králi národov panujú nad nimi a tí, čo majú nad nimi moc, volajú sa dobrodincami. ²⁶ Ale vy nie tak! Kto je medzi vami najväčší, nech je ako najmenší a vodca ako slu-

žobník. ²⁷ Veď kto je väčší? Ten, čo sedí za stolom, či ten, čo obsluhuje? Nie ten, čo sedí za stolom? A ja som medzi vami ako ten, čo obsluhuje.

Odmena sľúbená apoštolom. – ²⁸ Vy ste vytrvali so mnou v mojich skúškach²⁹ a ja vám dám kráľovstvo, ako ho môj Otec dal mne, ³⁰ aby ste jedli a pili pri mojom stole v mojom kráľovstve, sedeli na trónoch a súdili dvanásť kmeňov Izraela.

Pán sa modlí za Petra. – ³¹ Šimon, Šimon, hľa, satan si vás vyžiadal, aby vás preosial ako pšenicu. ³² Ale ja som prosil za teba, aby neochabla tvoja viera. A ty, až sa raz obrátiš, posilňuj svojich bratov.“³³ On mu povedal: „Pane, hotový som ísť s tebou do väzenia i na smrť.“³⁴ Ale Ježiš povedal: „Hovorím ti, Peter, dnes nezaspieva kohút, kým tri razy nezaprieš, že ma poznáš.“

Reč o mečoch. – ³⁵ Potom im povedal: „Chýbalo vám niečo, keď som vás poslal bez mešca, bez kapsy a bez obuvi?“ Oni odpovedali: „Nie.“³⁶ On im povedal: „Ale teraz, kto má mešec, nech si ho vezme, takisto aj kapsu, a kto nemá, nech predá šaty a kúpi si meč. ³⁷ Lebo hovorím vám: Musí sa na mne splniť, čo je napísané: *„Započítali ho medzi zločincov.“* Lebo sa splňa o mne všetko.“³⁸ Oni hovorili: „Pane, pozri, tu sú dva meče.“ On im povedal: „Stačí.“

Ježiš na Olivovej hore. – ³⁹ Potom vyšiel von a ako zvyčajne šiel na Olivovú

19–20. *Mt* 26, 26–28; *Mk* 14, 22–24; *I Kor* 11, 23–25.

20. Kalich premenenia bol kalich po skončení večere, keď sa vzdávali vďaky (porov. gr. eucharistia).

21–23. *Mt* 26, 20–25; *Mk* 14, 17–21; *Jn* 13, 21–26.

24–27. *Mt* 20, 25–28; *Mk* 10, 42–45.

25. Niektorí panovníci, napr. egyptský Ptolomeus, boli poctení prívlastkom „euergetés“, t. j. dobrodinca vlasti a štátu. Títo panovníci, ináč krutí, si vynucujú úctu, aj keď im podľa skutkov nepatrí. V Ježišovej spoločnosti si treba úctu získať láskou.

28–30. *Mt* 19, 28.

31–34. *Mt* 26, 31–35; *Mk* 14, 27–31; *Jn* 13, 36–38.

31–32. Tento text zodpovedá *Mt* 16, 17–19. Ide v ňom o osobitné postavenie Petra aj v kruhu samých apoštolov. Pre Ježišovu modlitbu Šimon sa stane potvrdením a oporou vo viere pre svojich bratov, t. j. apoštolov a všetkých veriacich. Tieto slová naznačujú Petrov najvyšší a neomylný Učiteľský úrad v Cirkvi vo veciach viery a mravov.

35 a nasl. Až od vás odídem, prídu na vás také veľké prenasledovania, že podľa ľudského súdu by ste si mali kúpiť meč, aj keby ste mali preto predať šaty. Slová o zbrani sa tu nemajú chápať doslovne, ale v prenesenom zmysle. Apoštoli sa majú ozbrojiť duchovnými zbraňami.

37. *Iz* 53, 12.

38. Apoštoli berú Kristove slová doslovne, a preto ho upozorňujú, že majú dva meče. Ježiš vidí, že nechápu správne upozornenie o potrebe sily, a preto ďalší rozhovor krátko ukončí. Nevysvetľuje pravý zmysel svojich slov. Najbližšie udalosti ich aj tak presvedčia o tom, že nemyslel na meče zo železa, ale na duchovnú výzbroj (22, 49–51).

39–46. *Mt* 26, 36–46; *Mk* 14, 32–42.

horu a učeníci išli za ním.⁴⁰ Keď prišiel na miesto, povedal im: „Modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia!“⁴¹ Sám sa od nich vzdialil asi toľko, čo by kameňom dohodil, kľakol si a modlil sa:⁴² „Otče, ak chceš, vezmi odo mňa tento kalich! No nie moja, ale tvoja vôľa nech sa stane!“⁴³ Tu sa mu zjavil anjel z neba a posilňoval ho. A on sa v smrteľnej úzkosti ešte vrúcnejšie modlil,⁴⁴ pričom mu pot stekal na zem ako kvapky krvi.⁴⁵ Keď vstal od modlitby a vrátil sa k učeníkom, našiel ich spať od zármutku.⁴⁶ I povedal im: „Čo spíte? Vstaňte, modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia!“

Zajatie Ježiša. – ⁴⁷ Kým ešte hovoril, zjavil sa zástup a pred nimi išiel jeden z Dvanástich, ktorý sa volal Judáš. Priblížil sa k Ježišovi, aby ho pobozkal.⁴⁸ Ježiš mu však povedal: „Judáš, bozkom zrádzaš Syna človeka?“⁴⁹ Keď tí, čo boli okolo neho, videli, čo sa chystá, povedali: „Pane, máme udrieť mečom?“⁵⁰ A jeden z nich zasiahol veľkňazovho sluhu a odťal mu pravé ucho.⁵¹ Ale Ježiš povedal: „Nechajte to už!“ I dotkol sa mu ucha a uzdravil ho.⁵² Potom Ježiš povedal veľkňazom, veliteľom chrámovej stráže a starším, čo prišli za ním: „Vyšli ste s mečmi a kyjmi ako na zločinca.“⁵³ Keď som bol deň čo deň s vami v chráme, nepoložili ste na mňa ruky. Ale toto je vaša hodina a moc temna.“

Peter zapiera Ježiša. – ⁵⁴ Potom ho zajali, odviedli a zaviedli do veľkňazovho domu. Peter šiel zďaleka za nimi.⁵⁵ Keď uprostred nádvorja rozložili oheň a posadali si okolo neho, Peter si sadol medzi nich.⁵⁶ Ako tak sedel pri svetle, všimla si ho ktorási slúžka, zahľadela sa naňho a povedala:⁵⁷ „Aj tento bol s ním.“ Ale on ho zaprel:⁵⁸ „Žena, nepoznám ho.“ O chvíľu si ho všimol iný a povedal: „Aj ty si z nich.“ Peter povedal:

„Človeče, nie som.“⁵⁹ A keď prešla asi hodina, ktosi iný tvrdil: „Veru, aj tento bol s ním, veď je aj Galilejčan.“⁶⁰ Peter povedal: „Človeče, neviem, čo hovoríš.“ A vtom, kým ešte hovoril, zaspieval kohút.⁶¹ Vtedy sa Pán obrátil a pozrel sa na Petra a Peter sa rozpamätal na Pánovo slovo, ako mu povedal: „Skôr ako dnes kohút zaspieva, tri razy ma zaprieš.“⁶² Vyšiel von a horko sa rozplakal.

Ježiš pred veľradou. – ⁶³ Muži, ktorí Ježiša strážili, posmievali sa mu a bili ho.⁶⁴ Zakryli ho a vypytovali sa ho: „Prorokuj, hádaj, kto ťa udrel!“⁶⁵ A ešte všelijako ináč sa mu rúhali.

⁶⁶ Keď sa rozodnilo, zišli sa starší ľudu, veľkňazi a zákonníci, predviedli ho pred svoju radu⁶⁷ a hovorili mu: „Ak si Mesiáš, povedz nám to!“ On im odvetil: „Aj keď vám to poviem, neuveríte,⁶⁸ a keď sa opýtam, neodpoviete mi.“⁶⁹ Ale odteraz bude *Syn človeka sedieť po pravici Božej moci.*⁷⁰ Tu povedali všetci: „Si teda Boží Syn?“ On im povedal: „Vy sami hovoríte, že som.“⁷¹ Oni povedali: „Načo ešte potrebujeme svedectvo? Veď sme to sami počuli z jeho úst!“

23 Ježiš pred Pilátom. – ¹ Tu celé zhromaždenie vstalo, odviedli ho k Pilátovi² a začali naňho žalovať: „Tohto sme pristihli, ako rozvracia náš národ, zakazuje platiť dane cisárovi a tvrdí o sebe, že je Mesiáš, kráľ.“³ Pilát sa ho spýtal: „Si židovský kráľ?“ On odpovedal: „Sám to hovoríš.“⁴ Pilát povedal veľkňazom a zástupom: „Ja nenačádzam nijakú vinu na tomto človeku.“⁵ Ale oni naliehali: „Poburuje ľud a učí po celej Judei; počnúc od Galiley až sem.“

Ježiš pred Herodesom. – ⁶ Len čo to Pilát počul, opýtal sa, či je ten človek Galilejčan.⁷ A keď sa dozvedel, že podlieha

47–53. *Mt* 26, 47–56; *Mk* 14, 43–50; *Jn* 18, 3–11.

54–62. *Mt* 26, 69–75; *Mk* 14, 66–72; *Jn* 18, 15–18. 25–27.

61. Ježiš pozrel na Petra, keď ho viedli nádvorím od Annáša ku Kajfášovi (porov. *Jn* 18, 24).

63–71. *Mt* 26, 57–68; *Mk* 14, 53–65; *Jn* 18, 19–24.

66. Pretože nočné zasadanie a rozsudok boli nezákonné, zišla sa veľrada ráno ešte raz. *Lk* nerozlišuje medzi prvým a druhým zasadaním veľrady ako *Mk* a *Mt*. On zaznamenáva samu udalosť bez bližšieho určenia.

69. *Ž* 110, 1.

23, 1–7. *Mt* 27, 11–14; *Mk* 15, 2–5; *Jn* 18, 28–38.

7. Je to Herodes Antipas, vládca Galiley a Zajordánska, syn Herodesa Veľkého. Veľkonočná slávnosť i jeho priviedla do Jeruzalema. Žvedavého vraha Jána Krstiteľa a cudzoložníka Ježiš nepokladal za hodného, aby k nemu prehovoril čo len slovo.

Herodesovej právomoci, poslal ho k Herodesovi, lebo aj on bol v tých dňoch v Jeruzaleme.⁸ Keď Herodes uvidel Ježiša, veľmi sa zaradoval. Už dávno ho túžil vidieť, lebo o ňom počul, a dúfal, že ho uvidí urobiť nejaký zázrak.⁹ Mnoho sa ho vypytoval, ale on mu na nič neodpovedal.¹⁰ Stáli tam aj veľkňazi a zákonníci a nástojčivo naň žalovali.¹¹ Ale Herodes so svojimi vojakmi ním opovrhol, urobil si z neho posmech, dal ho obliecť do bielych šiat a poslal ho nazad k Pilátovi.¹² V ten deň sa Herodes a Pilát spriatelili, lebo predtým žili v nepriateľstve.

Ježiš znova pred Pilátom. – ¹³ Pilát zvolal veľkňazov, predstavených a ľud¹⁴ a povedal im: „Priviedli ste mi tohto človeka, že poburuje ľud. Ja som ho pred vami vypočúval a nenašiel som na tomto človeku nič z toho, čo na neho žalujete.¹⁵ Ale ani Herodes, lebo nám ho poslal späť. Vidíte, že neurobil nič, za čo by si zasluhoval smrť.¹⁶ Potrescem ho teda a prepustím.“⁽¹⁷⁾

¹⁸ Tu celý dav skríkol: „Preč s ním a prepust' nám Barabáša!“¹⁹ Ten bol uväznený pre akúsi vzburu v meste a pre vraždu.

²⁰ Pilát k nim znova prehovoril, lebo chcel Ježiša prepustiť.²¹ Ale oni vykrikovali: „Ukrižuj! Ukrižuj ho!“²² On k nim tretí raz prehovoril: „A čo zlé urobil? Nenašiel som na ňom nič, za čo by si zasluhoval smrť. Potrestám ho teda a prepustím.“²³ Ale oni veľkým krikom dorážali a žiadali, aby ho dal ukrižovať. Ich krik sa stupňoval²⁴ a Pilát sa rozhodol vyhovieť ich žiadosti:²⁵ prepustil toho, ktorého si žiadali, čo bol uväznený pre vzburu a vraždu, kým Ježiša vydal ich zvoli.

Križová cesta. – ²⁶ Ako ho viedli, chy-

tili istého Šimona z Cyrény, ktorý sa vracal z poľa, a položili naň kríž, aby ho niesol za Ježišom.

²⁷ Šiel za ním veľký zástup ľudu aj žien, ktoré nad ním kvílili a nariekali.²⁸ Ježiš sa k nim obrátil a povedal: „Dcéry jeruzalemské, neplačte nado mnou, ale plačte samy nad sebou a nad svojimi deťmi.“²⁹ Lebo prichádzajú dni, keď povedia: „Blahoslavené neplodné, loná, čo nerodili, a prsia, čo nepridávali!“³⁰ Vtedy začnú hovoriť vrchom: „Padnite na nás!“ a kopcom: „Prikryte nás!“³¹ Lebo keď toto robia so zeleným stromom, čo sa stane so suchým?“

³² Vedno s ním viedli na popravu ešte dvoch zločincov.

Ukrižovanie. – ³³ Keď prišli na miesto, ktoré sa volá Lebka, ukrižovali jeho i zločincov: jedného sprava, druhého zľava.³⁴ Ježiš povedal: „Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia.“

Potom *hodili lós a rozdelili si jeho šaty.*³⁵ Ľud tam stál a *díval sa.* Poprední muži *sa mu posmievali* a vraveli: „Iných zachraňoval, nech zachráni aj seba, ak je Boží Mesiáš, ten vyvolenec.“³⁶ Aj vojaci *sa mu posmievali.* Chodili k nemu, podávali mu *ocot*³⁷ a hovorili: „Zachráň sa, ak si židovský kráľ!“³⁸ Nad ním bol nápis: „Toto je židovský kráľ.“

Kajúci zločinec. – ³⁹ A jeden zo zločincov, čo viseli na kríži, *sa mu rúhal:* „Nie si ty Mesiáš?! Zachráň seba i nás!“⁴⁰ Ale druhý ho zahriakol: „Ani ty sa nebojíš Boha, hoci si odsúdený na to isté?“⁴¹ Lenže *my spravodlivo, lebo dostávame, čo sme si skutkami zaslúžili.* Ale on neurobil nič zlé.“⁴² Potom povedal: „Ježišu, spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva.“⁴³ On mu odpovedal: „Veru, hovorím ti: Dnes budeš so mnou v raji.“

13–24. *Mt* 27, 15–26; *Mk* 15, 6–15; *Jn* 18, 39–40.

17. „Bol povinný prepustiť im na sviatky jedného“ – dodatok, ktorý sa zdá byť vysvetľujúcou glosou. Je u *Mt* 27, 15.

26–32. *Mt* 27, 31–34; *Mk* 15, 20–23; *Jn* 19, 17.

31. Zmysel Ježišových slov je: Keď sa tak kruto a neúprosne zachádza s nevinným (zelený strom je obraz spravodlivého – *Ž* 1, 3), o čo prísnejšie a neúprosnejšie budú potrestaní hriešnici, zaťažení ťažkými hriechmi.

33. „Lebka“, čiže Golgota (z aram.) alebo Kalvária (z lat.). Miesto ukrižovania sa tak nazývalo pravdepodobne preto, že malo tvar ľudskej lebky.

33–34. *Mt* 27, 35–38; *Mk* 15, 24–28; *Jn* 19, 17–24.

35–38. *Mt* 27, 39–44; *Mk* 15, 29–32.

Ježiš na kríži umiera. – ⁴⁴ Bolo už okolo dvanástej hodiny a nastala tma po celej zemi až do tretej hodiny popoludní. ⁴⁵ Slnko sa zatmelo, chrámová opona sa roztrhla napoly ⁴⁶ a Ježiš zvolal mocným hlasom: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha.“ Po tých slovách vydýchol.

Po Ježišovej smrti. – ⁴⁷ Keď stotník videl, čo sa stalo, oslavoval Boha, hovoriac: „Tento človek bol naozaj spravodlivý.“ ⁴⁸ A celé zástupy tých, čo sa zišli na toto divadlo a videli, čo sa deje, bili sa do prs a vracali sa domov.

⁴⁹ Všetci jeho známi stáli obďaleč i ženy, ktoré ho sprevádzali z Galiley, a dívali sa na to.

Ježišov pohreb. – ⁵⁰ Tu istý muž, menom Jozef, člen rady, dobrý a spravodlivý človek ⁵¹ z judejského mesta Arimatey, ktorý nesúhlasil s ich rozhodnutím ani činní a očakával Božie kráľovstvo, ⁵² zašiel k Pilátovi a poprosil o Ježišovo telo. ⁵³ Keď ho sňal, zavinul ho do plátna a uložil do vytesaného hrobu, v ktorom ešte nik neležal. ⁵⁴ Bol Prípravný deň a už sa začínala sobota. ⁵⁵ Odpravádzali ho ženy, ktoré s ním prišli z Galiley. Pozreli si hrob aj to, ako uložili jeho telo. ⁵⁶ Potom sa vrátili domov a pripravili si voňavé oleje a masti. Ale v sobotu zachovali podľa prikázania pokoj.

VII. Vzkriesenie a nanebovstúpenie Pána, 24, 1 – 53

24 Vstal z mŕtvych. – ¹ V prvý deň týždňa zavčas ráno prišli k hrobu a priniesli voňavé oleje, čo si pripravili. ² Kameň našli od hrobu odvalený, ³ vošli dnu, ale telo Pána Ježiša nenašli. ⁴ Ako nad tým rozpačito uvažovali, zastali pri nich dvaja muži v žiarivom odeve. ⁵ Zmocnil sa ich strach i sklonili tvár k zemi. Ale oni sa im prihovoriť: „Prečo hľadáte živého medzi mŕtvymi?“

⁶ Niet ho tu. Vstal z mŕtvych. Spomeňte si, ako vám povedal, keď bol ešte v Galilei: ⁷ „Syna človeka musia vydať do rúk hriechnych ľudí a ukrižovať, ale on tretieho dňa vstane z mŕtvych.“ ⁸ Tu sa rozpamätali na jeho slová, ⁹ vrátili sa od hrobu a toto všetko zvestovali Jedenásťim i všetkým ostatným. ¹⁰ Bola to Mária Magdaléna, Jana a Mária Jakubova. A s nimi aj iné to rozprávali apoštolom. ¹¹ Ale im sa zdali tieto slová ako blúznenie a neverili im. ¹² No Peter vstal a bežal k hrobu. Keď sa nahol dnu, videl tam len plachty. I vrátil sa domov a čudoval sa, čo sa stalo.

Ježiš sa zjavuje emauzským učeníkom. – ¹³ V ten deň išli dvaja z nich do dediny zvanej Emauzy, ktorá bola od Jeruzalema vzdialená šesťdesiat stadií, ¹⁴ a zhovárali sa o všetkom, čo sa prihodilo. ¹⁵ Ako sa tak zhovárali a spoločne uvažovali, priblížil sa k nim sám Ježiš a išiel s nimi. ¹⁶ Ich oči boli zastreté, aby ho nepoznali. ¹⁷ I spýtal sa ich: „O čom sa to cestou zhovárate?“ Zastavili sa zronení ¹⁸ a jeden z nich, menom Kleopas, mu povedal: „Ty si vari jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie, čo sa tam stalo v týchto dňoch?“ ¹⁹ On im povedal: „A čo?“ Oni mu vraveli: „No s Ježišom Nazaretským, ktorý bol prorokom, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom; ²⁰ ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali odsúdiť na smrť a ukrižovali. ²¹ A my sme dúfali, že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, ako sa to všetko stalo. ²² Niektoré ženy z našich nás aj našakali. Pred svitaním boli pri hrobe, ²³ a keď nenašli jeho telo, prišli a tvrdili, že sa im zjavili anjeli a hovorili, že on žije. ²⁴ Niektorí z našich odišli k hrobu a zistili, že je to tak, ako vraveli ženy, ale jeho nevideli.“

²⁵ On im povedal: „Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! ²⁶ Či nemal Mesiáš toto všetko

44–46. *Mt* 27, 45–50; *Mk* 15, 33–37; *Jn* 19, 25–30.

47–49. *Mt* 27, 51–56; *Mk* 15, 38–41; *Jn* 19, 31–37.

47. „Keď videl, čo sa stalo“ – pri ukrižovaní sa totiž odohrali viaceré pozoruhodné udalosti: nastala tma, Ježiš sa nahlas modlil, ďalej sa udiali javy v prírode, o ktorých hovorí *Mt* 27, 51–54; *Mk* 15, 39.

50–56. *Mt* 27, 57–61; *Mk* 15, 42–47; *Jn* 19, 38–42.

24, 1–12. *Mt* 28, 1–8; *Mk* 16, 1–8; *Jn* 20, 1–10.

13. Stadion = 186 m. 60 stadií je asi 11 km, teda dve-tri hodiny cesty pešo.

vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?“
²⁷ A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo. ²⁸ Tak sa priblížili k dedine, do ktorej šli, a on sa tváril, že ide ďalej. ²⁹ Ale oni naň naliehali: „Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil!“ Vošiel teda a zostal s nimi. ³⁰ A keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho. ³¹ Vtom sa im otvorili oči a spoznali ho. Ale on im zmizol. ³² Tu si povedali: „Či nám nehorelo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“ ³³ A ešte v tú hodinu vstali a vrátili sa do Jeruzalema. Tam našli zhromaždených Jedenástich a iných s nimi ³⁴ a tí im povedali: „Pán naozaj vstal z mŕtvych a zjavil sa Šimonovi.“
³⁵ Aj oni porozprávali, čo sa im stalo cestou a ako ho spoznali pri lámaní chleba.

Pán Ježiš sa zjavuje apoštolom. –
³⁶ Kým o tom hovorili, on sám zastal uprostred nich a povedal im: „Pokoj vám.“ ³⁷ Zmätení a naľakaní si mysleli, že vidia ducha. ³⁸ On im povedal. „Čo sa ľakáte a prečo vám srdcia zachvacujú také myšlienky? ³⁹ Pozrite na moje ruky a nohy, že som to ja! Dotknite sa ma a presvedčte sa! Veď duch nemá mäso

a kosti – a vidíte, že ja mám.“ ⁴⁰ Ako to povedal, ukázal im ruky a nohy. ⁴¹ A keď tomu stále od veľkej radosti nemohli uveriť a len sa divili, povedal im: „Máte tu niečo na jedenie?“ ⁴² Oni mu podali kúsok pečenej ryby. ⁴³ I vzal si a jedol pred nimi.

Posledné ponaučenia apoštolom. –
⁴⁴ Potom im povedal: „Toto je to, čo som vám hovoril, kým som bol ešte s vami, že sa musí splniť všetko, čo je o mne napísané v Mojžišovom zákone, u Prorokov a v Žalmoch.“ ⁴⁵ Vtedy im otvoril myseľ, aby porozumeli Písmu, ⁴⁶ a povedal im: „Tak je napísané, že Mesiáš bude trpieť a tretieho dňa vstane z mŕtvych ⁴⁷ a v jeho mene sa bude všetkým národom počnúc od Jeruzalema, hlásať pokánie na odpustenie hriechov. ⁴⁸ Vy ste toho svedkami. ⁴⁹ Hľa, ja na vás zošlem, čo môj Otec prisľúbil. Preto zostaňte v meste, kým nebudete vystrojení mocou z výsosti!“

Nanebovstúpenie. – ⁵⁰ Potom ich vyviedol von až k Betánii, zdvihol ruky a požehnal ich. ⁵¹ Ako ich žehnal, vzdialil sa od nich a vznášal sa do neba. ⁵² Oni sa mu klaňali a s veľkou radosťou sa vrátili do Jeruzalema. ⁵³ Stále boli v chráme a velebili Boha.

35. Lk tu, zdá sa, myslí na Eucharistiu.

36–43. Jn 20, 19–23.

40. Lk píše najmä pre Grékov, ktorí pokladali myšlienku vzkriesenia za absurditu; preto zdôrazňuje fyzickú realitu Ježišovho vzkrieseného tela.

44–49. Apoštoli budú Ježišovými svedkami po celom svete. Ale aby mohli začať svoju činnosť, musia byť vystrojení darom Ducha, „mocou z výsosti“.

50–53. Mt 28, 18–20; Mk 16, 19–20; Sk 1, 4 a n.

50. Betánia leží na druhej strane Olivovej hory.

53. Lukáš začal evanjelium v chráme a tam ho aj končí, vo velení Boha.